Parlament Europejski
2024-2029

TEKSTY PRZYJĘTE

P10_TA(2026)0158

Przedsiębiorczość kobiet na obszarach wiejskich i wyspiarskich oraz w regionach najbardziej oddalonych

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 30 kwietnia 2026 r. w sprawie przedsiębiorczości kobiet na obszarach wiejskich i wyspiarskich oraz w regionach najbardziej oddalonych (2024/2124(INI))

Parlament Europejski,

– uwzględniając art. 8 i 349 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE),

– uwzględniając dyrektywę 2006/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 5 lipca 2006 r. w sprawie wprowadzenia w życie zasady równości szans oraz równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy[1],

– uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/970 z dnia 10 maja 2023 r. w sprawie wzmocnienia stosowania zasady równości wynagrodzeń dla kobiet i mężczyzn za taką samą pracę lub pracę o takiej samej wartości za pośrednictwem mechanizmów przejrzystości wynagrodzeń oraz mechanizmów egzekwowania[2],

– uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1158 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym rodziców i opiekunów oraz uchylającą dyrektywę Rady 2010/18/UE[3] (dyrektywa w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym),

---

1 Dz.U. L 204 z 26.7.2006, s. 23., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/54/oj.
2 Dz.U. L 132 z 17.5.2023, s. 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/970/oj.
3 Dz.U. L 188 z 12.7.2019, s. 79, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1158/oj.

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 5 marca 2020 r. pt. „Unia równości: strategia na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025” (COM(2020)0152),

– uwzględniając komunikat Komisji z 7 marca 2025 r. pt. „Plan działania na rzecz praw kobiet” (COM(2025)0097),

– uwzględniając strategię Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego (EFI) i Grupy Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) na rzecz równouprawnienia płci i wzmocnienia pozycji gospodarczej kobiet,

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej[4],

– uwzględniając komunikat Komisji z 30 czerwca 2021 r. zatytułowany „Długoterminowa wizja dla obszarów wiejskich UE – W kierunku silniejszych, lepiej skomunikowanych, odpornych i zamożnych obszarów wiejskich do 2040 r.” (COM(2021)0345),

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 3 maja 2022 r. pt. „Postawienie ludzi na pierwszym miejscu, zapewnienie trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, uwolnienie potencjału regionów najbardziej oddalonych UE” (COM(2022)0198),

– uwzględniając program „Women Leadership Programme” Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii oraz Europejskiej Rady ds. Innowacji,

– uwzględniając plan dotyczący równowagi płci w europejskiej przestrzeni badawczej,

– uwzględniając swoją rezolucję z 3 maja 2022 r. w sprawie osiągnięcia przez kobiety niezależności ekonomicznej dzięki przedsiębiorczości i samozatrudnieniu[5],

---

4 Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.

5 Dz.U. C 465 z 6.12.2022, s. 54.

– uwzględniając swoją rezolucję z 14 września 2021 r. w kierunku silniejszego partnerstwa z regionami najbardziej oddalonymi[6],

– uwzględniając Konwencję Narodów Zjednoczonych o prawie morza,

– uwzględniając art. 174 TFUE,

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 7 czerwca 2022 r. w sprawie wysp UE i polityki spójności – obecna sytuacja i przyszłe wyzwania[7],

– uwzględniając zalecenie Rady z dnia 8 grudnia 2022 r. w sprawie wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem: cele barcelońskie na 2030 r.[8],

– uwzględniając deklarację ONZ z 28 września 2018 r. w sprawie praw ludności wiejskiej i innych osób pracujących na obszarach wiejskich,

– uwzględniając sprawozdanie specjalne Europejskiego Trybunału Obrachunkowego 10/2021 z dnia 26 maja 2021 r. pt. „Uwzględnianie aspektu płci w budżecie UE: czas, by za słowami poszły czyny”,

– uwzględniając art. 55 Regulaminu,

– uwzględniając opinię przedstawioną przez Komisję Rolnictwa i Rozwoju Wsi,

– uwzględniając sprawozdanie Komisji Praw Kobiet i Równouprawnienia (A10-0058/2026),

A. mając na uwadze, że kobiety na obszarach wiejskich i wyspiarskich oraz w regionach najbardziej oddalonych odgrywają kluczową rolę dla dynamiki lokalnych gospodarek, rentowności sektora rolnego i zachowaniu dziedzictwa kulturowego, i stanowią podstawowy filar spójności terytorialnej, zrównoważonego rozwoju społecznego i odporności gospodarczej na obszarach wiejskich; mając na uwadze, że – mimo tego niezbędnego wkładu, który wnoszą – nadal napotykają one przeszkody prawne, finansowe, kulturowe i infrastrukturalne, które ograniczają przedsiębiorczość kobiet i pełne osiągnięcie przez nie niezależności ekonomicznej; mając na uwadze, że w wielu państwach członkowskich na sytuację kobiet na obszarach wiejskich wpływa w sposób nieproporcjonalny brak dostępu do niedrogiej opieki nad dziećmi, odpowiednich połączeń transportowych, infrastruktury cyfrowej oraz systemów wsparcia uwzględniających aspekt płci i możliwości spędzania czasu wolnego, co ogranicza możliwość pełnego udziału w rynku pracy i przyczynia się do złego stanu zdrowia psychicznego; mając na uwadze, że znaczna część pracy wykonywanej przez kobiety na obszarach

---

6 Dz.U. C 117 z 11.3.2022, s. 18.
7 Dz.U. C 493 z 27.12.2022, s. 48.
8 Dz.U. C 484 z 20.12.2022, s. 1.

wiejskich pozostaje niezarejestrowana, jest świadczona nieodpłatnie i często nie jest uwzględniana w oficjalnych statystykach, co podkreśla niewidoczność wkładu kobiet w rozwój gospodarczo- społeczny; mając na uwadze, że obszary wiejskie stanowią nierozłączny element europejskiego stylu życia, odzwierciedlając wyjątkową równowagę między tradycyjnym dziedzictwem a postępem, której utrzymanie zależy od uznania i skutecznej integracji kobiet w procesach rozwoju obszarów wiejskich; mając na uwadze, że około 30 % ludności UE mieszka na obszarach wiejskich, które stanowią około 83 % całego terytorium UE; mając na uwadze, że regiony te mają zasadnicze znaczenie dla stabilności gospodarczej, spójności społecznej i konkurencyjności Unii[9];

B. mając na uwadze, że UE jest odpowiedzialna za promowanie równości kobiet i mężczyzn zgodnie z Traktatami w ramach wszystkich swoich działań; mając na uwadze, że równość płci stanowi jedną z podstawowych wartości UE, prawo podstawowe oraz podstawową Europejskiego filaru praw socjalnych zapisaną w art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej; mając na uwadze, że w art. 8 TFUE przewidziano zasadę uwzględniania aspektu płci, zgodnie z którą perspektywa równości płci musi być uwzględniana we wszystkich strategiach politycznych i programach; mając na uwadze, że do tej pory żadne państwo członkowskie nie osiągnęło pełnej równości płci, postępy są nadal powolne, a państwa członkowskie uzyskały średnio 67,4 na 100 punktów w wskaźniku równouprawnienia płci w UE za 2019 r., co oznacza poprawę o zaledwie 5,4 pkt od 2005 r.;

C. mając na uwadze, że dobrobytu i sukcesu ekonomicznego kobiet nie można oddzielić od poszanowania praw podstawowych, w tym prawa do życia wolnego od przemocy ze względu na płeć oraz prawo do autonomii cielesnej dzięki dostępowi do zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego oraz praw w tej dziedzinie, w tym dostępu do bezpiecznej i legalnej opieki aborcyjnej w całej UE; mając na uwadze, że zapewnienie bezpiecznego i pełnego szacunku środowiska pracy, wolnego od molestowania i stereotypów płci, zwiększa możliwości zawodowe kobiet i sprzyja kulturze wzajemnego szacunku, odpowiedzialności i godności; mając w związku z tym na uwadze, że niezależność ekonomiczna kobiet w znacznym stopniu przyczynia się do ich bezpieczeństwa i ochrony przed przemocą ze względu na płeć i przemocą domową;

D. mając na uwadze, że według danych Eurostatu luka w zatrudnieniu między mężczyznami i kobietami na obszarach wiejskich wynosi około 13 punktów procentowych (w porównaniu z 10 punktami procentowymi w miastach), a w niektórych państwach członkowskich przekracza 20 punktów procentowych, przy czym w 2022 r. udział

---

9 Zgodnie z modelowaniem na poziomie lokalnych jednostek administracyjnych z 2018 r. na podstawie danych demograficznych JRC/Eurostatu, Atlas demografii.

kobiet w rynku pracy wyniósł jedynie 31,6 %; mając na uwadze, że straty gospodarcze wynikające z luki w zatrudnieniu między kobietami a mężczyznami wynoszą ok. 370 mld EUR rocznie, a poprawa sytuacji związanej z równością płci mogłaby przyczynić się do wzrostu PKB UE nawet o 3,15 bln EUR do 2050 r.;

E. mając na uwadze, że niekorzystne tendencje demograficzne stanowią szczególne wyzwanie dla regionów wiejskich, wyspiarskich, górskich i najbardziej oddalonych, oraz stanowią zarówno wyzwanie, jak i szansę na zwiększenie atrakcyjności przedsiębiorczości oraz umożliwienie zarówno tworzenia przedsiębiorstw, jak i zrównoważonego życia na tych obszarach, ponieważ emigracja młodych ludzi i kobiet w poszukiwaniu lepszych możliwości osłabia wymianę pokoleń, żywotność społeczności i długoterminowy rozwój gospodarczy; mając na uwadze, że w UE liczba stosunkowo młodych kobiet opuszczających obszary wiejskie zazwyczaj przekracza liczbę stosunkowo młodych mężczyzn, co może wynikać m.in. z barier, takich jak izolacja czy ograniczone możliwości kształcenia i zatrudnienia; mając na uwadze, że te tendencje demograficzne mogą utrudniać rozwój społeczno-gospodarczy niektórych obszarów wiejskich;

F. mając na uwadze, że rolniczki nadal zmagają się z nierównościami, zwłaszcza w dostępie do gruntów, szkoleń i finansowania; mając na uwadze, że statystyki pokazują, iż przedsiębiorczynie napotykają większe trudności niż mężczyźni w pozyskiwaniu środków finansowych i kapitału; mając na uwadze, że 30 % przedsiębiorców w UE to kobiety, lecz otrzymują one tylko 2 % dostępnego finansowania pozabankowego; mając na uwadze, że, jak się wydaje, podczas pandemii wartość ta zmalała do 1 %[10]; mając na uwadze, że dane pokazują, iż przedsiębiorczynie uzyskują wyższe dochody pomimo niższego wsparcia finansowego[11]; mając na uwadze, że ukierunkowane wsparcie praktyczne – na przykład mikropożyczki, mentoring czy uproszczenie procedur administracyjnych – może być skutecznym narzędziem promowania przedsiębiorczości;

G. mając na uwadze, że kobiety w regionach przygranicznych, górskich, najbardziej oddalonych i oddalonych borykają się z coraz większymi wyzwaniami i barierami wynikającymi z izolacji, starzenia się społeczeństwa i ograniczonych usług; mając na uwadze, że w regionach najbardziej oddalonych wskaźnik zatrudnienia kobiet jest

---

10 Komisja Europejska i EBI, *Funding women entrepreneurs. How to empower growth*[Finansowanie przedsiębiorczyń: jak zwiększyć wzrost], czerwiec 2020 r.

11 Women in VC, Experior Venture Fund i Unconventional Ventures, *Funding in the CEE Region – Through the Lens of Gender Diversity and Positive Impact* [Finansowanie w regionie Europy Środkowo-Wschodniej przez pryzmat różnorodności płci i pozytywnego wpływu], 2021 r., https://ceereport2021experiorvc.unconventional.vc/.

prawie zawsze niższy niż średnia UE, a największa różnica sięgała 38,5 pkt w 2020 r.; mając na uwadze, że również bezrobocie młodzieży jest niezwykle wysokie w niektórych regionach najbardziej oddalonych[12];

H. mając na uwadze, że kobiety mieszkające w regionach wyspiarskich i najbardziej oddalonych borykają się z dodatkowymi trudnościami i szczególnymi przeszkodami, które wynikają z izolacji geograficznej, małej gęstości zaludnienia, starzenia się społeczeństwa oraz niedoboru podstawowych usług publicznych i prywatnych, czyli z czynników, które pogłębiają dysproporcje społeczno-gospodarcze i ograniczają dostęp do zatrudnienia, szkoleń i możliwości prowadzenia działalności gospodarczej; mając na uwadze, że wspieranie udziału kobiet w przedsiębiorczości cyfrowej i innowacyjnej wzmacnia rozwój gospodarczy i konkurencyjność; mając na uwadze, że kobiety na obszarach wiejskich we wschodnich regionach przygranicznych są dodatkowo narażone na skutki wojny w Ukrainie, w tym na zagrożenia dla bezpieczeństwa, zakłócenia łańcucha dostaw i ryzyka hybrydowe, co nie sprzyja przedsiębiorczości i utrudnia dostęp do usług i finansowania; mając na uwadze, że sprostanie tym skumulowanym wyzwaniom wymaga ukierunkowanej i zróżnicowanej europejskiej polityki publicznej, zgodnie z art. 349 TFUE, a także specjalnych środków, które odzwierciedlają szczególną podatność regionów przygranicznych na zagrożenia, tak aby zapewnić pełne włączenie gospodarcze, społeczne i polityczne kobiet na tych terytoriach;

I. mając na uwadze, że kobiety mieszkające w regionach górskich Europy często stoją w obliczu szczególnych wyzwań, które ograniczają ich potencjał w zakresie przedsiębiorczości, w tym trudnych połączeń transportowych i ograniczonego dostępu do infrastruktury cyfrowej, usług opieki nad dziećmi, możliwości szkoleniowych i wsparcia finansowego; mając na uwadze, że należy wzmocnić pozycję kobiet w regionach górskich Europy nie tylko jako pracownic lub przedsiębiorczyń, ale również jako współwłaścicielek i decydentek w lokalnych przedsięwzięciach gospodarczych; mając na uwadze, że tworzenie spółek celowych i spółdzielczych struktur własnościowych może umożliwić kobietom wspólne posiadanie przedsiębiorstw opartych na społeczności lokalnej, zarządzanie tymi przedsiębiorstwami i czerpanie z nich korzyści; mając na uwadze, że takie modele – o czym świadczą liczne inicjatywy sektora prywatnego – promują zarządzanie sprzyjające włączeniu społecznemu, zwiększają niezależność gospodarczą i pomagają zachować wartość na obszarach górskich, wspierając tym samym zbiorową

---

12 Dokument roboczy służb Komisji pt. „Outermost regions at a glance – assets, challenges and opportunities” [Regiony najbardziej oddalone w skrócie – atuty, wyzwania i możliwości] (SWD(2022)0133).

przedsiębiorczość, wspólną odpowiedzialność i zrównoważony rozwój regionalny kobiet i dziewcząt;

J. mając na uwadze, że kobiety stanowią 52 % ludności Europy i 34,4 % osób samozatrudnionych w UE, a tylko 30 % przedsiębiorstw typu start-up jest zakładanych przez kobiety[13], co świadczy zarówno o rosnącym udziale kobiet, jak i o ich niewykorzystanym potencjale w zakresie przedsiębiorczości; mając na uwadze, że kobiety w biznesie nie tylko generują wzrost gospodarczy i zatrudnienie, ale również napędzają bardziej zrównoważone i sprzyjające włączeniu społecznemu modele biznesowe, uzyskując wyższe wyniki pod względem wskaźników środowiskowych, społecznych i dotyczących ładu korporacyjnego oraz wykazując większe prawdopodobieństwo, że będą oferować swoim pracownikom możliwości szkolenia (EBI, 2021); mając na uwadze, że zróżnicowane grupy decyzyjne przynoszą lepsze, bardziej sprzyjające włączeniu społecznemu i bardziej zrównoważone wyniki;

K. mając na uwadze, że kobiety na obszarach wiejskich są często w sposób nieproporcjonalny narażone na przemoc seksualną w czasach wojny, inwazji i konfliktów ze względu na izolację, ograniczony dostęp do usług ochronnych i słabszą infrastrukturę zapewniającą bezpieczeństwo;

L. mając na uwadze, że kobiety na obszarach wiejskich często są niedostatecznie reprezentowane w procesach decyzyjnych i organach zarządczych, takich jak spółdzielnie rolnicze, partnerzy społeczni czy samorządy gminne[14]; mając na uwadze, że kobiety na stanowiskach kierowniczych i decyzyjnych stanowią kluczowe wzorce do naśladowania dla następnego pokolenia;

M. mając na uwadze, że dostęp do wiarygodnych, porównywalnych danych segregowanych według kryterium płci i terytorium jest podstawowym warunkiem dokładnego zrozumienia sytuacji kobiet na obszarach wiejskich, a tym samym opracowania, wdrożenia i oceny skutecznej polityki publicznej, która odpowiednio zaspokaja potrzeby kobiet i przyczynia się do zmniejszenia nierówności, ponieważ pełna integracja kobiet w rolnictwie i życiu gospodarczym przyczynia się do osiągnięcia celów UE w zakresie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, równości płci i zrównoważonego rozwoju;

---

13 Global Entrepreneurship Monitor, sprawozdanie specjalne, *Women's Entrepreneurship 2020/21:Thriving Through Crisis* [Przedsiębiorczość kobiet 2020/21: rozwijać się pomimo kryzysu], Londyn, 2021.

14 Instytut Europejskiej Polityki Ochrony Środowiska, What is the link between gender equality and agriculture sustainability? [Jaki jest związek między równouprawnieniem płci a zrównoważonym rozwojem rolnictwa?], wrzesień 2021 r.

N. mając na uwadze, że tzw. tradycyjne role i stereotypy dotyczące płci wciąż wpływają na podział obowiązków domowych i pracy w społeczeństwie; mając na uwadze, że godzenie życia zawodowego, w szczególności przedsiębiorczości, z życiem rodzinnym pozostaje trudne i nadal stanowi poważne wyzwanie, zwłaszcza dla kobiet; mając na uwadze, że trudności te są szczególnie dotkliwe na obszarach wiejskich, górskich i wyspiarskich oraz w regionach najbardziej oddalonych, gdzie dostępność usług publicznych, zwłaszcza edukacji, opieki zdrowotnej, mobilności i opieki nad dziećmi, jest ograniczona; mając na uwadze, że ten brak infrastruktury i mechanizmów wsparcia podważa równość szans, utrudnia kobietom pełne rozwinięcie zdolności przedsiębiorczych, ogranicza pełny udział kobiet w rynku pracy i pogłębia różnice między obszarami miejskimi i wiejskimi; mając na uwadze, że kobiety rozwijające małe przedsiębiorstwa na obszarach wiejskich przyczyniają się do ograniczenia wyludniania się wsi; mając na uwadze, że przedsiębiorczość kobiet należy wspierać za pomocą intersekcjonalnych i całościowych środków, zapewniając im równy udział w rynku pracy, likwidując różnice w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn oraz przeciwdziałając dyskryminacji na rynkach pracy, a także, w szerszym ujęciu, za pomocą wyeliminowania stereotypów płciowych, molestowania i dyskryminacji w świecie pracy i poza nim; mając na uwadze, że luki w dostępie do ochrony socjalnej dla kobiet samozatrudnionych i małżonków współpracujących – w tym emerytur, zwolnień chorobowych i urlopów ze względów rodzinnych – pogłębiają lukę płacową i emerytalną między kobietami a mężczyznami oraz zniechęcają do przedsiębiorczości; mając na uwadze, że nieodpłatną opiekę i pracę w gospodarstwie domowym wykonują głównie kobiety, co ma wpływ na ich zatrudnienie i rozwój kariery zawodowej oraz pogłębia lukę płacową i lukę emerytalną między kobietami i mężczyznami; mając na uwadze, że nierówny podział oraz niedocenianie opieki i prac domowych, a także dyskryminacja i stereotypy płci nadal ograniczają czas kobiet i ich mobilność oraz dostęp do praw socjalnych i możliwości na obszarach wiejskich i w regionach oddalonych, co prowadzi do utraty potencjału przedsiębiorczości i mniejszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym;

O. mając na uwadze, że wszystkie formy przemocy ze względu na płeć – w tym przemoc domowa i seksualna, psychologiczna, ekonomiczna i internetowa oraz uporczywe nękanie – stanowią naruszenie praw człowieka, w tym prawa do autonomii cielesnej i integralności cielesnej oraz prawa do życia wolnego od dyskryminacji; mając na uwadze, że kobiety i dziewczęta mieszkające na obszarach wiejskich i oddalonych napotykają dodatkowe przeszkody w dostępie do wymiaru sprawiedliwości, ochrony, usług wsparcia oraz opieki zdrowotnej w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego, gdy doświadczają przemocy ze względu na płeć — wynika to z takich czynników jak izolacja geograficzna, brak infrastruktury, ograniczony dostęp do specjalistycznych usług, przepaść cyfrowa i stygmatyzacja

społeczna; mając na uwadze, że bariery te często prowadzą do rzadszego zgłaszania danych przypadków, większej podatności na zagrożenia, braku dostępu do usług wsparcia i bezkarności sprawców; mając na uwadze, że bariery te utrudniają pełny udział kobiet w życiu społecznym, gospodarczym i politycznym na obszarach wiejskich ze względu na brak sieci ochrony i specjalistycznych usług, w połączeniu z utrzymującą się wagą tradycyjnego podziału ról związanych z płcią i większą podatnością kobiet na zagrożenia, utrwalają sytuacje wykluczenia i ograniczają zdolność kobiet do korzystania z praw podstawowych; mając na uwadze, że wyeliminowanie tych barier jest podstawowym warunkiem promowania równości płci, wzmocnienia spójności społecznej i harmonijnego rozwoju obszarów wiejskich; mając na uwadze, że młode kobiety na obszarach wiejskich są bardziej narażone na przemoc niż młode kobiety na obszarach miejskich, a według badania Światowej Organizacji Zdrowia co trzecia kobieta na całym świecie doświadczyła przemocy fizycznej lub seksualnej, co stanowi nieproporcjonalnie duże obciążenie dla młodych kobiet na obszarach wiejskich;

P. mając na uwadze, że na obszarach wiejskich utrzymują się znaczne różnice między mężczyznami i kobietami pod względem zatrudnienia, wynoszące około 13 % (w porównaniu z 10 % na obszarach miejskich); mając na uwadze, że w niektórych państwach członkowskich różnice te przekraczają 20 punktów procentowych; mając na uwadze, że od 2012 r. różnice te utrzymują się w UE na stosunkowo stabilnym poziomie; mając na uwadze, że w ponad połowie państw członkowskich różnice w traktowaniu kobiet i mężczyzn są bardziej widoczne na obszarach wiejskich niż w miastach; mając na uwadze, że wiele kobiet znajduje się również w trudniejszej sytuacji ze względu na niepewne warunki zatrudnienia, takie jak praca sezonowa, lub w innych przypadkach w związku z tym, że pełnią nieodpłatnie „niewidoczną” rolę w rodzinnych gospodarstwach rolnych jako małżonkowie współpracujący, co często skutkuje brakiem dostępu do ochrony socjalnej lub świadczeń z tytułu macierzyństwa; mając na uwadze, że kobiety na obszarach wiejskich i w regionach w niekorzystnym położeniu częściej angażują się w przedsiębiorczość i samozatrudnienie niż kobiety na obszarach miejskich i bogatych gospodarczo; mając na uwadze, że samozatrudnienie może być formą pracy, która przyczynia się do tworzenia miejsc pracy i zmniejszenia bezrobocia kobiet, ale wymaga opracowania odpowiedniej ochrony socjalnej; mając na uwadze, że na obszarach wiejskich odsetek kobiet pracujących na własny rachunek wynosi 38 %; mając na uwadze, że kobiety są nadmiernie reprezentowane w niepewnych formach samozatrudnienia; mając na uwadze, że kobiety są jednocześnie główną siłą napędową dobrobytu gospodarczego i włączenia społecznego na obszarach wiejskich, zwłaszcza poprzez przedsiębiorczość, której promowanie jest strategicznym priorytetem zrównoważonego rozwoju UE;

Q. mając na uwadze, że prowadzenie przedsiębiorstwa wymaga wiedzy i umiejętności; mając na uwadze, że kobiety na obszarach wiejskich napotykają więcej przeszkód w dostępie do edukacji niż mężczyźni; mając na uwadze, że w UE odsetek mieszkańców obszarów wiejskich posiadających przynajmniej podstawowe umiejętności cyfrowe w 2019 r. był o 14 % niższy niż na obszarach miejskich (48 % w porównaniu z 62 %); mając na uwadze, że włączenie cyfrowe jest zasadniczym wymogiem zapewnienia kobietom i dziewczętom dostępu do wysokiej jakości kształcenia i szkolenia oraz do rynku pracy, na przykład poprzez dywersyfikację działalności rolniczej, pracę zdalną, innowacje i możliwości zatrudnienia, zarówno na miejscu, jak i na odległość, a także korzystania z dynamiki innowacji technologicznych i biznesowych; mając na uwadze, że propagowanie pełnego dostępu kobiet do wszystkich poziomów edukacji, w tym w dziedzinie nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii, sztuki i matematyki (STEAM) i edukacji finansowej, ma zasadnicze znaczenie, biorąc pod uwagę, że – jak wynika ze sprawozdania Maria Draghiego z września 2024 r. na temat przyszłości europejskiej konkurencyjności – wśród absolwentów nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki (STEM) jest dwa razy więcej mężczyzn niż kobiet, a różnice te pogłębiają się jeszcze bardziej w zakresie wyborów zawodowych po zakończeniu kształcenia, gdzie jest prawie czterokrotnie więcej mężczyzn niż kobiet pracujących w zawodach związanych z technologią informacyjno-komunikacyjną (ICT), w związku z czym edukacja może odgrywać kluczową rolę w niwelowaniu różnic w traktowaniu kobiet i mężczyzn, dywersyfikacji umiejętności zawodowych oraz wzmacnianiu gospodarczej i społecznej konkurencyjności obszarów wiejskich; mając na uwadze, że cyfrowa integracja kobiet przyczynia się do ich autonomii ekonomicznej, spójności terytorialnej oraz modernizacji sektora rolnego i struktury przedsiębiorstw;

R. mając na uwadze, że edukacja jest kluczowym narzędziem wspierania niezależności ekonomicznej kobiet, niwelowania luki płacowej między kobietami a mężczyznami oraz przeciwdziałania dyskryminacji na tle płci na rynku pracy; mając na uwadze, że w całej UE istnieje pilna potrzeba zapewnienia kompleksowej i dostosowanej do wieku edukacji seksualnej o związkach i relacjach jako podstawowego środka zwalczania stereotypów płci i promowania równości od najmłodszych lat; mając na uwadze, że chociaż kobiety są przeciętnie lepiej wykształcone niż mężczyźni, są one nadal niedostatecznie reprezentowane w zawodach STEAM i często opuszczają te sektory z powodu utrzymującej się dyskryminacji i stereotypów; mając na uwadze, że istnieje potrzeba zwiększenia inwestycji UE w programy kształcenia oraz podnoszenia kwalifikacji i przekwalifikowania, aby stworzyć równe warunki działania w dziedzinach STEAM oraz zapewnić, że w powstających sektorach, takich jak sztuczna inteligencja (AI), nie zostaną powielone istniejące uprzedzenia ze względu na płeć; mając na uwadze, że ważne są programy mentorskie, centra biznesowe kierowane przez kobiety

oraz wsparcie dla organizacji pozarządowych działających na rzecz wzmocnienia pozycji kobiet w dziedzinach STEAM; mając na uwadze, że uwzględnienie aspektu płci ma zasadnicze znaczenie we wszystkich obszarach polityki i aspektach budżetu UE, takich jak odpowiednie finansowanie kampanii uświadamiających na szczeblu UE na temat dostępnych programów i możliwości finansowania;

S. mając na uwadze, że w ostatnich latach powoli rośnie liczba kobiet pracujących w rolnictwie; mając na uwadze, że w całej UE jedynie 30 % gospodarstw rolnych jest prowadzonych przez kobiety, oraz mając na uwadze, że takie gospodarstwa są zwykle mniejsze niż te prowadzone przez mężczyzn oraz osiągają niższe dochody i mają mniejszy dostęp do wsparcia finansowego; mając na uwadze, że za tą liczbą kryją się znaczne różnice w reprezentacji kobiet w rolnictwie między państwami członkowskimi; mając na uwadze, że kobiety często dzielą obowiązki związane z zarządzaniem gospodarstwem z partnerem, ale nie przysługuje im za tę pracę ani szczególny status, ani ochrona socjalna;

T. mając na uwadze, że kobiety, przynajmniej na stanowisku kierowniczym lub zarządczym w gospodarstwie rolnym, otrzymują proporcjonalnie mniejsze wsparcie z obu filarów wspólnej polityki rolnej (WPR) niż mężczyźni; mając na uwadze, że wynika to z faktu, iż kobiety zarządzają raczej mniejszymi przedsiębiorstwami rolnymi, mają mniej gruntów i mniejszy dostęp do kształcenia formalnego i specjalistycznego[15]; mając na uwadze, że kobiety napotykają więcej przeszkód niż mężczyźni w dostępie do gruntów, ponieważ model przekazywania gospodarki „z ojca na syna” jest wciąż szeroko rozpowszechniony na obszarach wiejskich; mając na uwadze, że dostęp do kredytów bankowych[16] utrudniają też kobietom takie czynniki jak statystycznie mniejsze gospodarstwa, a także ogólnie bardziej ukierunkowane na środowisko i zróżnicowane modele produkcji, w które kobiety się angażują; mając jednak na uwadze, że cechy te sprawiają, że ich gospodarstwa rolne są bardziej odporne na wahania klimatyczne i rynkowe oraz łatwiej je przekazywać;

U. mając na uwadze, że kobiety z niepełnosprawnościami mogą mieć więcej trudności przy zakładaniu własnej firmy; mając na uwadze, że nie promuje się przedsiębiorczości wśród starszych kobiet, chociaż należy je postrzegać jako osoby posiadające cenny i niewykorzystany potencjał dla wzrostu gospodarczego, zwłaszcza na obszarach

---

15 Casares Guillen, B., „Women in Rural Development: Integring a gender dimension into policies for rural areas in Europe” [Kobiety w rozwoju obszarów wiejskich: włączenie wymiaru płci do polityk na rzecz obszarów wiejskich w Europie], Europejskie Towarzystwo Ewaluacyjne, Rotterdam, 2021.

16 Camille Tourtelier, Monica Gorman, Saoirse Tracy, „Influence of gender on the development of sustainable agriculture in France” [Wpływ płci na rozwój zrównoważonego rolnictwa we Francji], Journal of Rural Studies, 2023.

wiejskich, gdzie ludność starzeje się szybciej niż na obszarach miejskich; mając na uwadze, że propagowanie przedsiębiorczości wśród migrantek może stwarzać ogromne możliwości ich integracji na rynku pracy oraz sprzyjać ich niezależności ekonomicznej i wzmocnieniu ich pozycji;

V. mając na uwadze, że na obszarach wiejskich rolnictwo odgrywa zasadniczą rolę dla ochrony zasobów naturalnych, zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego, promowania rozwoju gospodarczego i zatrudnienia oraz wspierania społeczności; mając na uwadze, aktywny udział kobiet w całym łańcuchu wartości żywności– od produkcji po przetwórstwo, dystrybucję i innowacje – jest kluczowym czynnikiem konkurencyjności, jakości i zrównoważonego rozwoju tego sektora;

W. mając na uwadze, że liczba kobiet będących właścicielkami gospodarstw rolnych rośnie w całej UE, ale nadal stanowią one mniejszość; mając na uwadze, że w 2020 r. kobiety stanowiły jedynie 31,6 % właścicieli gospodarstw rolnych w UE[17] i zarządzały średnio tylko 12 % wykorzystywanych do tego gruntów rolnych; mając na uwadze, że gospodarstwa, którymi zarządzają kobiety, są zazwyczaj mniejsze niż gospodarstwa prowadzone przez mężczyzn oraz osiągają niższe dochody i mają mniejszy dostęp do wsparcia finansowego; mając na uwadze, że za tymi statystykami kryją się znaczne różnice w reprezentacji kobiet w rolnictwie w poszczególnych państwach członkowskich;

X. mając na uwadze, że większość kobiet pracujących w sektorze rolnym lub rolno-spożywczym jest zatrudniana na podstawie umów niestandardowych lub w niepełnym wymiarze czasu pracy; mając na uwadze, że rolnicy w wieku poniżej 40 lat prowadzą jedynie 12 % wszystkich gospodarstw rolnych w UE, a młode rolniczki stanowią zaledwie 3 % tej grupy;

Y. mając na uwadze, że na obszarach wiejskich, gdzie tradycje lokalne i zżyte społeczności są często podstawą społeczeństwa, wyposażenie młodych ludzi – zwłaszcza dziewcząt – w praktyczne umiejętności zorientowane na przyszłość pomoże zapewnić im możliwość rozwoju i przenieść siłę ich dziedzictwa w erę cyfrową; mając na uwadze, że uznanie prawne i wsparcie w zakresie zabezpieczenia społecznego dla kobiet w rolnictwie, tradycyjnych rzemiosłach i sektorach kreatywnych zwiększa rozwój i odporność lokalnej gospodarki, ochronę kultury i wymianę pokoleń; mając na uwadze, że kobiety na obszarach wiejskich często otrzymują niższe wynagrodzenie niż mężczyźni, a zapewnienie równego wynagrodzenia za taką samą pracę ma zasadnicze znaczenie dla zwiększenia atrakcyjności

---

17 Eurostat, „Farmers and the agricultural labour force - statistics” [Rolnicy i siła robocza w rolnictwie – statystyki].

przedsiębiorczości i umożliwienia zarówno zakładania przedsiębiorstw, jak i zrównoważonego życia na obszarach wiejskich;

Z. mając na uwadze, że kobiety na obszarach wiejskich często odgrywają wiodącą rolę w łączeniu lokalnego dziedzictwa z przedsiębiorczością, od domowych przetworów po catering ze świeżych produktów rolnych i innowacyjne produkty spożywcze, tworząc silne i zrównoważone przedsiębiorstwa, które żywią swoje społeczności i zachowują lokalną kulturę żywności dla przyszłych pokoleń;

AA. mając na uwadze, że angażując lokalne zainteresowane strony w opracowywanie i realizację strategii, podejmowanie decyzji i przydzielanie zasobów na rozwój obszarów wiejskich, w których te osoby mieszkają, program LEADER jest szczególnie skutecznym narzędziem wspierania liderek i przedsiębiorczyń na obszarach wiejskich;

AB. mając na uwadze, że wspieranie udziału kobiet w cyfrowej i innowacyjnej przedsiębiorczości wzmacnia rozwój gospodarczy i konkurencyjność, zwłaszcza na obszarach wyspiarskich i w regionach najbardziej oddalonych, pomagając w pokonywaniu barier wynikających z izolacji geograficznej;

AC. mając na uwadze, że wzmocnienie pozycji kobiet w europejskim rolnictwie i gospodarce wiejskiej ma zasadnicze znaczenie nie tylko dla osiągnięcia równości płci, ale także dla wspierania zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, zgodnie z celem zrównoważonego rozwoju ONZ nr 5 dotyczącym równouprawnienia płci;

AD. mając na uwadze, że kobiety na obszarach wiejskich odgrywają kluczową rolę w ochronie i wzbogacaniu klasycznej i tradycyjnej odzieży;

AE. mając na uwadze, że kobiety w UE otrzymują obecnie jedynie 1–2 % finansowania kapitału wysokiego ryzyka, co podkreśla potrzebę wzmocnienia instrumentów finansowania uwzględniających aspekt płci oraz zapewnienia równego dostępu do możliwości inwestycyjnych;

AF. mając na uwadze, że dane segregowane według kryterium płci i konsultacje z zainteresowanymi stronami mają zasadnicze znaczenie dla rozwoju takiej polityki przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, która skutecznie zaspokaja szczególne potrzeby kobiet; mając na uwadze, że aby sprostać szczególnym wyzwaniom, przed którymi stoją kobiety w rolnictwie, Komisja i państwa członkowskie muszą w większym stopniu uwzględniać wpływ polityki rolnej na kobiety;

Wzmocnienie pozycji przedsiębiorczyń

1. podkreśla, że przedsiębiorczynie, w tym kobiety z regionów oddalonych i najbardziej oddalonych, są główną siłą napędową innowacji, spójności i konkurencyjności na obszarach wiejskich, wyspiarskich i najbardziej oddalonych; apeluje o lepszy dostęp do całego finansowania, zwłaszcza finansowania innowacji, dostosowanych do potrzeb programów wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) oraz możliwości w ramach gospodarki ekologicznej i cyfrowej, tak aby umożliwić przedsiębiorczyniom pełny udział w rynkach wschodzących; wzywa do zwiększenia dostępu do inwestycji prywatnych oraz do promowania możliwości wolnego rynku; podkreśla, że przedsiębiorczynie muszą w pełni korzystać ze strategicznego unijnego planu działania „Kompas konkurencyjności”, który ma na celu przywrócenie dynamiki Europy i mocne pobudzenie jej wzrostu gospodarczego poprzez stworzenie otoczenia sprzyjającego młodym innowacyjnym przedsiębiorstwom typu start-up, promowanie wiodącej pozycji w przemyśle w sektorach o dużym wzroście w oparciu o przełomowe technologie oraz zachęcanie do rozpowszechniania technologii w przedsiębiorstwach i MŚP o ugruntowanej pozycji; apeluje w tym celu o większe skoncentrowanie polityki UE na przyjęciu przekrojowego i zintegrowanego podejścia do realiów i wyzwań w regionach najbardziej oddalonych we wszystkich dziedzinach europejskiej polityki publicznej, w stosownych przypadkach; podkreśla, że każda osoba w Europie powinna mieć prawo i możliwość ułożenia sobie satysfakcjonującego życia w regionie ojczystym, a mianowicie prawo do pozostania;

2. podkreśla, że równouprawnienie płci ma zasadnicze znaczenie dla realizacji programu UE na rzecz konkurencyjności gospodarczej i dobrobytu, ponieważ pełny i równy udział kobiet w rynku pracy, rynku przedsiębiorczości i systemie innowacji zwiększa wydajność i wspiera zrównoważony wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu, co ogólnie wzmacnia globalną konkurencyjność UE; podkreśla, że brak dostępnych i przystępnych cenowo usług opieki nad dziećmi pozostaje jedną z głównych barier dla pełnego uczestnictwa kobiet w przedsiębiorczości i zatrudnieniu na obszarach wiejskich, odległych i wyspiarskich; wzywa państwa członkowskie do nadania priorytetu inwestycjom w edukację i opiekę we wczesnym dzieciństwie w ramach programów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR); wzywa Komisję i państwa członkowskie do wzmocnienia mechanizmów wspierania przedsiębiorczości kobiet na obszarach wiejskich, w szczególności przez ułatwienie dostępu do kredytów, innowacji i odpowiednich instrumentów finansowych, a tym samym do promowania autonomii gospodarczej kobiet i dywersyfikacji działalności rolniczej;

3. wzywa do opracowania programów zapewniających kobietom dostęp do edukacji w takich dziedzinach jak cyfryzacja, finanse i

administracja biznesowa, w tym poprzez inicjatywy rynkowe i partnerstwa sektora prywatnego; wzywa również do promowania przedsiębiorczości i innowacji za pomocą zorganizowanych sieci mentorskich i platform wzajemnego uczenia się, zwłaszcza w takich dziedzinach jak cyfryzacja, finanse i administracja; podkreśla ponadto znaczenie inicjatyw mających na celu podnoszenie świadomości rolniczek na temat dostępności tych sieci i platform oraz płynących z nich korzyści, co sprzyja większemu zaangażowaniu i wzmocnieniu pozycji kobiet pracujących w rolnictwie; podkreśla potencjalną wartość ukierunkowanego na wyniki wsparcia UE, aby pomóc w tworzeniu inicjatyw kierowanych lokalnie, takich jak m.in. sieci biznesowe, które wzmacniają przedsiębiorczość kobiet i zaangażowanie społeczności na obszarach wiejskich, a jednocześnie zachęcają do współpracy z sektorem prywatnym wszystkich obywateli obszarów wiejskich, w tym kobiety; zauważa, że prowadzenie działalności gospodarczej może tworzyć miejsca pracy i generować dochody, a tym samym stanowić wartość dodaną dla przedsiębiorstw i całego społeczeństwa; zauważa powodzenie projektów, które propagują mentoring i wzajemne uczenie się wśród przedsiębiorczyń; wzywa Komisję do korzystania z takich udanych inicjatyw i wyciągania z nich wniosków przy opracowywaniu i rozszerzaniu ustrukturyzowanych programów mentoringu i wzajemnego uczenia się w całej UE, aby zapewnić przedsiębiorczyniom możliwość pełnego korzystania ze struktur dzielenia się wiedzą i wsparcia; podkreśla znaczenie działania od wczesnych etapów edukacji, aby zapobiegać stereotypom płci, które nadal ograniczają dostęp kobiet do niektórych sektorów gospodarki i stanowisk kierowniczych, tak by zapewnić równe szanse i zwiększyć wkład kobiet w dynamikę gospodarczą i społeczną regionów wyspiarskich i górskich, oraz obszarów najbardziej oddalonych;

4. podkreśla znaczenie równego wsparcia przedsiębiorczości kobiet za pomocą specjalnych środków pomocy i zasobów, czy to w dziedzinie STEAM, ICT, gospodarki społecznej, usług transportowych, rzemiosła i przedsiębiorstw związanych z opieką, czy też w innych dziedzinach; podkreśla znaczenie wspierania na obszarach wiejskich młodych kobiet, które rozpoczynają pracę w zawodach tradycyjnie zdominowanych przez mężczyzn, uznając rosnący sukces kobiet oraz coraz większą otwartość wielu przedsiębiorstw na talent i innowacje tej grupy społeczeństwa, przy jednoczesnym dalszym promowaniu włączającej i wspierającej kultury w miejscu pracy; wzywa Komisję i państwa członkowskie do promowania programów mentorskich i szkoleniowych dla przedsiębiorczyń, ze szczególnym uwzględnieniem matek powracających na rynek pracy po urlopie macierzyńskim lub rodzicielskim oraz rodziców małych dzieci na obszarach wiejskich, tak aby udział w tych programach był możliwy przy jednoczesnym wypełnianiu obowiązków opiekuńczych, i aby zmniejszyć nieproporcjonalne obciążenia, z którym zmagają się kobiety;

5. zachęca Komisję i państwa członkowskie do opracowania programów wsparcia przedsiębiorstw prowadzonych przez kobiety, w tym szkoleń z przedsiębiorczości i zarządzania, lokalnych sieci biznesowych, a także sektorowej wymiany wiedzy w kluczowych gałęziach przemysłu, ze szczególnym uwzględnieniem regionów wiejskich, wyspiarskich i najbardziej oddalonych; apeluje o zintensyfikowanie szkoleń na temat przepisów dotyczących jednolitego rynku UE, korzystania z internetowych platform handlu elektronicznego oraz udziału w międzynarodowych targach handlowych; podkreśla, że usprawnienie dostępu przedsiębiorczyń do rynków eksportowych zwiększy konkurencyjność, odporność i wartość dodaną gospodarek wiejskich; zauważa, że dzięki rozszerzeniu dostępu do przystępnych cenowo usług internetowych, zapewnieniu dostosowanych do potrzeb programów szkoleniowych opartych na mocnych stronach kobiet oraz wspieraniu polityki promującej równe uczestnictwo kobiety na obszarach wiejskich są coraz bardziej gotowe, by przezwyciężać bariery i odgrywać aktywne, wiodące role w gospodarce cyfrowej;

6. zachęca do tworzenia sieci spółdzielni i stowarzyszeń kobiet w sektorze rolno-spożywczym, promujących zrównoważone, oparte na obiegu zamkniętym i lokalnej wartości dodanej modele biznesowe, ze szczególnym uwzględnieniem rolnictwa ekologicznego, rzemieślniczego przetwórstwa i sprzedaży bezpośredniej;

7. z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie Komisji do utworzenia platformy „Kobiety w rolnictwie” jako forum dyskusji i wymiany dobrych praktyk w celu zwiększenia uczestnictwa i promowania równych szans w sektorze rolno-spożywczym; wzywa Komisję do przedkładania Parlamentowi rocznego sprawozdania z działalności i wyników platformy; wzywa ponadto Komisję do dopilnowania, aby działalność tej platformy została należycie uwzględniona przy przygotowywaniu i opracowywaniu przyszłych inicjatyw politycznych w dziedzinie rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich;

8. wzywa państwa członkowskie do upowszechniania i wyróżniania przykładów sukcesów zawodowych przedsiębiorczyń na obszarach wiejskich i w regionach najbardziej oddalonych za pomocą kampanii uświadamiających, w tym w mediach tradycyjnych i społecznościowych, tak aby zwiększyć widoczność, zaufanie i zaangażowanie społeczności; w tym kontekście zwraca uwagę na znaczenie rozwijania wiedzy finansowej, zwłaszcza wśród kobiet, ze względu na różnice w wiedzy kobiet i mężczyzn w tej dziedzinie; w badaniu wiedzy finansowej przeprowadzonym przez Komisję Europejską mężczyźni w UE uzyskali średnio 18 punktów procentowych więcej niż kobiety[18]; apeluje o środki mające na celu

---

18 Komisja Europejska, Monitoring the level of financial knowledge in the EU [Monitorowanie poziomu wiedzy finansowej w UE], Flash Eurobarometer 525, 2023.

zaangażowanie kobiet w ich społeczności w stosowanie podejścia lokalnego i oddolnego, a także promowanie, między innymi, sieci w celu propagowania zaangażowania kobiet; apeluje o przeprowadzenie ukierunkowanych kampanii, które przedstawiają nowoczesny wizerunek kobiet w rolnictwie, aby zachęcić młode kobiety do podejmowania działalności gospodarczej w sektorze rolnym;

9. wzywa Komisję, państwa członkowskie i Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (EIGE), aby we współpracy z partnerami społecznymi dalej analizowały największe przeszkody w zatrudnianiu i przedsiębiorczości kobiet, w tym w regionach najbardziej oddalonych, wyspiarskich i oddalonych, oraz zaproponowały inspirujące działania, by przezwyciężyć te przeszkody dla wzrostu i dobrobytu; wzywa Komisję i państwa członkowskie, by wspierały przedsiębiorstwa prowadzone przez kobiety, zapewniając im doradztwo prawne i techniczne, za pomocą wymiany najlepszych praktyk, pomagając przedsiębiorczyniom przezwyciężyć izolację na obszarach wiejskich i zwiększyć ich konkurencyjność, a także poprzez zwiększenie udziału przedsiębiorczyń i kobiet samozatrudnionych na obszarach wiejskich w UE;

10. wzywa państwa członkowskie do wykorzystania potencjału analiz i ustaleń EIGE dotyczących przedsiębiorczyń i kobiet samozatrudnionych na terytorium UE, zapewniających dobrej jakości dane, zharmonizowane ich gromadzenie i spójne wskaźniki dostępu do finansowania, wskaźniki przetrwania przedsiębiorstw, wzrostu, reprezentacji sektorowej i innowacji; apeluje też do państw członkowskich o publikowanie porównawczych rocznych zestawień wyników na szczeblu unijnym i krajowym w celu monitorowania postępów, identyfikacji regionów słabiej rozwiniętych (w tym obszarów oddalonych, wyspiarskich, najbardziej oddalonych i wiejskich) oraz do promowania przejrzystości, a także do zidentyfikowania i propagowania dobrych praktyk i przykładów sukcesów biznesowych udokumentowane przez EIGE – takich jak sieci mentorskie, programy inwestycyjne sprzyjające włączeniu społecznemu, centra biznesowe kobiet i sieci partnerskie – oraz do upowszechniania ich na obszarach wiejskich, ustanowienia ukierunkowanych instrumentów finansowych, programów gwarancyjnych i inicjatyw na rzecz budowania zdolności w oparciu o zidentyfikowane przez EIGE bariery (np. deficyty sieci, stronniczość w podejmowaniu decyzji o finansowaniu, brak wzorów do naśladowania) w celu zlikwidowania luki we wdrażaniu; apeluje ponadto do państw członkowskich o zapewnienie organom krajowym i regionalnym wsparcia technicznego i budowania zdolności, aby włączyć uwzględnianie aspektu płci do programów przedsiębiorczości, zapewniając ich zgodność z metodyką EIGE, najlepszymi praktykami i ramami dotyczącymi wskaźnika równouprawnienia płci; wzywa Komisję i państwa członkowskie do gromadzenia danych segregowanych według kryterium płci, aby

zapewnić kompleksowy przegląd sytuacji społeczno-gospodarczej kobiet na obszarach wiejskich, a ponadto wzywa do uwzględniania aspektu płci przy opracowywaniu, realizacji i ocenie strategii politycznych i programów w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich; podkreśla znaczenie ocen skutków w odniesieniu do formy takich wniosków dla osiągnięcia celów uwzględniania aspektu płci na obszarach wiejskich; apeluje o to, by do ocen programów UE włączyć dane segregowane według kryterium płci, aby zagwarantować, że inwestycje publiczne skutecznie wspierać będą przedsiębiorczość kobiet i przyczynią się do niwelowania różnic w dostępie kobiet i mężczyzn do finansowania i możliwości gospodarczych;

11. popiera strategię Komisji na rzecz unii oszczędności i inwestycji oraz tworzenia i rozszerzania instrumentów finansowych sprzyjających włączeniu społecznemu, w tym oznakowanego unijnego rachunku oszczędności inwestycyjnych, aby zwiększyć i ułatwić unijnym przedsiębiorstwom prowadzonym przez kobiety dostęp do finansowania; zauważa również, że strategia ta powinna uwzględniać aspekt płci; w związku z tym z zadowoleniem przyjmuje uruchomienie „Finance Europe”, czyli oznaczenia długoterminowych produktów inwestycyjnych i oszczędnościowych UE inwestujących 70 % swoich aktywów w przedsiębiorstwa europejskie;

12. wzywa Komisję do ustanowienie funduszu dla przedsiębiorczyń, aby zapewnić ukierunkowane wsparcie finansowe i możliwości inwestycyjne dla przedsiębiorstw prowadzonych przez kobiety; podkreśla, że taki fundusz zwiększyłby zdolność EFI do wspierania funduszy private equity i funduszy venture capital, a jednocześnie przyczyniłby się do zlikwidowania luki w finansowaniu ze względu na płeć oraz do osiągnięcia konkurencyjności w całej UE; wzywa do podjęcia środków, zgodnie z dyrektywą w sprawie kobiet w zarządach[19], w celu rozwiązania problemu nierównego traktowania ze względu na płeć w dostępie do finansowania, w tym do utworzenia europejskiej sieci inwestorów świadomych ważnej potrzeby zapewnienia równowagi płci, a także specjalnych instrumentów i celów (np. mikrofinansowania, gwarancji i kapitału) dostosowanych do MŚP prowadzonych przez kobiety na obszarach wiejskich;

13. podkreśla, że przedsiębiorczynie na obszarach wiejskich mają potencjał, by przekształcać lokalne pomysły w transgraniczne przykłady sukcesów w UE; z zadowoleniem przyjmuje rozwój nowoczesnych narzędzi cyfrowych oraz swobodę przemieszczania się i handlu w UE, które ułatwiają działalność przedsiębiorstw kierowanych przez kobiety na obszarach wiejskich, umożliwiając im

---

19 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2381 z dnia 23 listopada 2022 r. w sprawie poprawy równowagi płci wśród dyrektorów spółek giełdowych oraz powiązanych środków (Dz.U. L 315 z 7.12.2022, s. 44, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2381/oj).

dotarcie na nowe rynki, współpracę transgraniczną oraz dzielenie się autentycznymi, lokalnie wytwarzanymi produktami i usługami z klientami w całej Europie; zauważa, że pomimo iż niektóre lokalne produkty i usługi mają niewykorzystany zasięg kontynentalny, niektóre państwa członkowskie nie mają geograficznej zdolności, by uczestniczyć w tej transgranicznej działalności gospodarczej;

14. uznaje rosnącą dynamikę i zdecydowane zaangażowanie na rzecz inwestycji w infrastrukturę cyfrową, rozwój umiejętności i ramy polityki cyfrowej sprzyjające włączeniu społecznemu, co tworzy ekscytujące możliwości wzmocnienia pozycji kobiet na obszarach wiejskich i zapewnienia im pełnych korzyści z transformacji cyfrowej; podkreśla znaczenie ukierunkowanych inwestycji w infrastrukturę cyfrową, możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji, rozwój umiejętności i ramy polityki cyfrowej sprzyjające włączeniu społecznemu oraz apeluje o podejmowanie działań w tym zakresie, aby zagwarantować, że kobiety na obszarach wiejskich, a zwłaszcza kobiety z obszarów wyspiarskich i regionów najbardziej oddalonych, będą w pełni uczestniczyć w procesie transformacji cyfrowej; wzywa Komisję, aby ograniczyła obciążenia administracyjne; podkreśla, że równouprawnienie płci ma zasadnicze znaczenie dla pomyślnej transformacji cyfrowej, ponieważ pełny udział kobiet w sektorach cyfrowych zwiększa innowacyjność i odporność gospodarczą; wzywa Komisję do zapewnienia włączenia równouprawnienia płci do celów wszystkich strategii politycznych i programów na rzecz umiejętności cyfrowych, aby zapewnić kobietom równe korzystanie z możliwości w zmieniającej się gospodarce cyfrowej;

15. wzywa państwa członkowskie do zapewnienia, aby krajowe systemy edukacji, w tym szkolnictwo i systemy zawodowe i wyższe na obszarach wiejskich i oddalonych, zapewniały solidny dostęp do umiejętności cyfrowych i edukacji w dziedzinie STEM w sposób umożliwiający zarówno dziewczętom, jak i chłopcom, pełne wykorzystanie ich potencjału; podkreśla potrzebę promowania przedsiębiorczych wyborów zawodowych – w sposób niestereotypowy – oraz włączenia równouprawnienia płci i finansowania edukacji do programów nauczania; podkreśla znaczenie programów mentorskich, kobiecych wzorców do naśladowania oraz partnerstw między szkołami, uniwersytetami, przedsiębiorstwami i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, aby inspirować dziewczęta do kontynuowania kariery w dziedzinach STEM; apeluje o włączenie celów w zakresie równouprawnienia płci do Planu działania w dziedzinie edukacji cyfrowej oraz o ukierunkowane finansowanie unijne i krajowe, aby wspierać kobiety i dziewczęta w powstających dziedzinach cyfrowych, takich jak AI, nauka o danych i czyste technologie;

16. apeluje o ukierunkowane środki mające poprawić dostęp kobiet do możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji, a także dostęp do informacji na temat szkoleń w zakresie przedsiębiorczości,

programów finansowanych przez UE i systemów finansowania przedsiębiorstw w regionach wiejskich, wyspiarskich i najbardziej oddalonych;

17. apeluje, aby programy promujące innowacje na obszarach wiejskich wyraźnie obejmowały środki skierowane do kobiet jako grupy docelowej, np. przez łatwo dostępne usługi informacyjne, warsztaty innowacyjne skierowane specjalnie do kobiet oraz aktywne angażowanie kobiet zarządzających gospodarstwami rolnymi;

18. zachęca państwa członkowskie do uznania i wspierania tradycyjnych umiejętności kobiet na obszarach wiejskich, takich jak wyrób odzieży i koszykarstwo, jako podstawowych dóbr kultury, które chronią dziedzictwo i stwarzają możliwości gospodarcze, zwłaszcza biorąc pod uwagę kluczową rolę kobiet w agroturystyce, rzemiośle, rzemieślniczej produkcji żywności, marketingu bezpośrednim i regionalnych łańcuchach wartości; domaga się inwestowania w programy szkolenia zawodowego dostosowane do potrzeb kobiet i dziewcząt na obszarach wiejskich, aby umożliwić im generowanie trwałych dochodów i utrzymanie rodziny; podkreśla ponadto, jak kobiety mogą pomóc w zniwelowaniu przepaści cyfrowej i uwolnić swój ogromny potencjał jako innowatorek, przedsiębiorczyń i liderek społeczności, torujących drogę do bardziej integracyjnych, dynamicznych i odpornych społeczeństw;

19. podkreśla, że kiedy kapitał wysokiego ryzyka wspiera przedsiębiorstwa wiejskie kierowane przez kobiety w celu zapewnienia pełnego włączenia społecznego i wzmocnienia pozycji kobiet w całej ich różnorodności, stanowi on silny sygnał zaufania, dodaje przedsiębiorczyniom pewności siebie i zwiększa ich widoczność w ekosystemie biznesowym; zauważa także potencjał aniołów biznesu, którzy mogą interweniować jeszcze wcześniej, oferując finansowanie zalążkowe, aby pomóc przedsiębiorcom w rozpoczęciu działalności; zauważa, że anioły biznesu są skłonne dać szansę nowym lub niepotwierdzonym pomysłom, zwłaszcza gdy dostrzegają potencjał w wizji i zaangażowaniu założyciela; podkreśla, że tego rodzaju wsparcie ma zasadnicze znaczenie na obszarach wiejskich, gdzie przedsiębiorstwa mogą nie spełniać tradycyjnych kryteriów finansowania; przypomina, że kapitał wysokiego ryzyka na dużą skalę koncentruje się na ośrodkach miejskich, a inwestorzy kapitału wysokiego ryzyka często mają siedzibę w miastach, podczas gdy anioły biznesu są często bardziej zaangażowane lokalnie i osobiście zainteresowane wspieraniem społeczności wiejskich i wzmacnianiem pozycji kobiet jako siły napędowej lokalnej odnowy gospodarczej;

20. apeluje o ukierunkowane środki mające na celu poprawę dostępu kobiet do gruntów, finansowania, edukacji i szkoleń, w tym elastycznych rozwiązań, zwłaszcza dla rolniczek i właścicielek przedsiębiorstw na początku kariery; podkreśla że należy usunąć

bariery strukturalne i instytucjonalne, w tym trudności w uzyskaniu statusu prawnego w gospodarstwach rolnych, przepisy podatkowe i socjalne, które stawiają kobiety w niekorzystnej sytuacji w małżeństwach dwojga rolników, oraz przeszkody administracyjne w zakresie własności gospodarstw rolnych, które stawiają kobiety w niekorzystnej sytuacji; podkreśla, że do działalności gospodarczej należy zachęcać kobiety, które chcą ją podjąć, ponieważ prowadzenie działalności może przyczyniać się do tworzenia miejsc pracy i generuje dochody, a tym samym tworzy wartość dodaną dla społeczeństwa; wzywa spółdzielnie rolnicze i organizacje producentów finansowane w ramach WPR do stopniowego wprowadzania wzorców parytetów płci w ich organach zarządzających, tak by zapewnić kobietom równy dostęp do struktur decyzyjnych; podkreśla, że taki udział zwiększy konkurencyjność przedsiębiorstw wiejskich dzięki wykorzystaniu potencjału innowacyjnego kobiet i ich umiejętności zarządzania;

21. podkreśla, że kobiety znajdujące się w niepewnej sytuacji, takie jak pracownice migrujące, zwłaszcza migrujące pracownice rolne, kobiety z niepełnosprawnościami, kobiety o długiej historii bezrobocia i kobiety starsze, powinny być szczególnie objęte programami wspierającymi dostęp kobiet do przedsiębiorczości i samozatrudnienia na obszarach wiejskich;

22. wzywa Komisję i państwa członkowskie, aby propagowały przedsiębiorczość kobiet, w tym specjalne sieci na rzecz sukcesji przedsiębiorstw i mentoringu, aby opracowały programy finansowania lub środków wsparcia, w tym ośrodki kompleksowej obsługi, w taki sposób, by mniejsze przedsiębiorstwa i zainteresowane strony kwalifikowały się do dostępu do nich, a obciążenia administracyjne były proporcjonalne do wielkości, biorąc pod uwagę, że przedsiębiorstwa i gospodarstwa rolne kobiet są średnio mniejsze niż przedsiębiorstwa i gospodarstwa rolne mężczyzn; wzywa Komisję i państwa członkowskie do dopilnowania, aby osoby fizyczne lub mniejsze organizacje również mogły uzyskać informacje o możliwościach finansowania i ubiegały się o nie oraz by otrzymywały pomoc w tym zakresie; wzywa Komisję, by zaproponowała konkretne środki wspierające młode rolniczki i przedsiębiorczynie przemysłu rolno-spożywczego, w tym inicjatywy mające na celu eliminację barier utrudniających dostęp do gruntów i dziedziczenie gospodarstw rolnych; podkreśla, że wymiana pokoleń ma kluczowe znaczenie dla utrzymania i rozwijania działalności rolniczej, która zapewnia zarówno bezpieczeństwo żywnościowe, jak i dynamiczne funkcjonowanie społeczności wiejskich; wzywa w szczególności Komisję, aby zaproponowała w ramach WPR konkretne środki skierowane do młodych rolniczek;

23. zachęca państwa członkowskie oraz organy regionalne i lokalne do korzystania z funduszy strukturalnych UE, aby ukierunkować i wspierać przedsiębiorczynie i kobiety samozatrudnione; podkreśla,

że trzeba prowadzić kampanie zwiększające świadomość oraz kampanie informacyjne dotyczące obecnych i przyszłych możliwości uzyskania finansowania unijnego przez przedsiębiorczynie na obszarach wiejskich;

24. domaga się ustanowienia „przyspieszonej procedury” uzyskiwania dostępu do finansowania i zamówień publicznych dla mikro- i małych przedsiębiorstw prowadzonych przez kobiety na obszarach wiejskich; podkreśla, że mechanizm ten powinien obejmować zmniejszenie obciążeń administracyjnych i uproszczenie procedur, a także wprowadzenie zaliczek na rozpoczęcie działalności umożliwiających uruchomienie działalności gospodarczej; podkreśla ważną rolę mikrokredytów w usprawnieniu integracji finansowej kobiet dzięki maksymalnemu wykorzystaniu możliwości rynkowych i społecznych w celu integracji z rynkami finansowymi; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że szereg funduszy publicznych i prywatnych wdraża politykę równouprawnienia płci, różnorodności i integracji; cieszy się z przykładów, w których fundusze prywatne zobowiązały się do pomiaru i śledzenia reprezentacji płci oraz do corocznego i publicznego przedstawiania ustaleń;

25. wzywa Komisję, aby przeznaczyła wystarczające środki finansowe z odpowiednich programów na wsparcie przedsiębiorstw prowadzonych przez kobiety na obszarach wiejskich i oddalonych, zwłaszcza w sektorach innowacyjnych i w sektorze turystyki, dzięki odpowiednim środkom w ramach właściwych programów tam, gdzie jest to możliwe; wzywa Komisję i państwa członkowskie, aby zajęły się kwestią nieproporcjonalnej niedostatecznej reprezentacji osób z niepełnosprawnościami, zwłaszcza kobiet, na rynku pracy przez wprowadzenie konkretnych środków, w tym odpowiednich zachęt i środków wsparcia dla pracodawców i przedsiębiorstw rekrutujących osoby z niepełnosprawnościami, z uwzględnieniem zdolności mikroprzedsiębiorstw i małych przedsiębiorstw; podkreśla, że należy propagować zatrudnienie kobiet z niepełnosprawnościami również w MŚP i poprzez samozatrudnienie za pomocą ukierunkowanych zachęt oraz celów dotyczących miejsca pracy dla osób z niepełnosprawnościami i ścieżek szkoleniowych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;

26. wzywa Komisję i państwa członkowskie do zapewnienia odpowiedniego wsparcia przedsiębiorczości kobiet w regionach wiejskich i wyspiarskich oraz najbardziej oddalonych w wieloletnich ramach finansowych (WRF) na okres po 2027 r., w tym finansowania za pośrednictwem odpowiednich programów, takich jak WPR, w tym POSEI, „Horyzont Europa”, program LEADER i „Cyfrowa Europa”; podkreśla znaczenie ułatwienia dostępu do finansowania UE przedsiębiorstwom wiejskim, spółdzielniom i projektom społeczności lokalnych kierowanym przez kobiety; domaga się ponadto uwzględniania aspektu płci we wszystkich obszarach polityki i budżetach, ponieważ dzięki temu polityka UE rzeczywiście służyłaby

wszystkim kobietom, a zwłaszcza przedsiębiorczyniom; ponownie podkreśla potrzebę opracowania kompleksowej strategii UE na rzecz przedsiębiorczości kobiet w regionach wiejskich i wyspiarskich oraz najbardziej oddalonych; wzywa także do wyraźnego przeznaczenia na tę strategię specjalnych środków finansowych i mechanizmów finansowania; wzywa dodatkowo Komisję, aby utrzymała lub zwiększyła wyodrębnienia budżetu przeznaczonego na program LEADER; wzywa Komisję i państwa członkowskie, by wzmocniły program LEADER przez ograniczenie obciążeń administracyjnych nakładanych na władze lokalne i uproszczenie dostępu, promowanie lokalnej odpowiedzialności za projekty rozwojowe kierowane przez społeczność oraz zachęcanie kobiet do uczestnictwa w lokalnych grupach działania;

27. ubolewa nad niewystarczającym dostępem przedsiębiorczyń na obszarach wiejskich do placówek opieki nad dziećmi i usług opiekuńczych; zachęca do inwestowania w infrastrukturę opiekuńczą i do propagowania polityki przyjaznej rodzinom w całej ich różnorodności w celu wspierania równowagi między życiem zawodowym a prywatnym przedsiębiorczyń; zachęca państwa członkowskie i regiony, aby opracowały konkretne strategie polityczne na rzecz regionów najbardziej oddalonych, zgodnie z art. 349 TFUE, uwzględniające izolację, starzenie się społeczeństwa i niedobór usług oraz zapewniające środki dostosowane do realiów kobiet na tych obszarach;

28. zwraca uwagę na znaczenie upraszczania sprzyjającego konkurencyjności; wzywa Komisję i państwa członkowskie do uproszczenia wymogów administracyjnych i sprawozdawczych, w tym do wykorzystywania ośrodków kompleksowej obsługi, tak aby małe przedsiębiorstwa, spółdzielnie i inicjatywy wspólnotowe prowadzone przez kobiety mogły uzyskać dostęp do finansowania bez nieproporcjonalnych obciążeń, oraz do zapewnienia ukierunkowanego dostępu do wsparcia finansowego za pośrednictwem unijnych programów finansowania w celu promowania przedsiębiorczości kobiet, w tym specjalnych sieci na rzecz sukcesji przedsiębiorstw i mentoringu;

Uwzględnianie aspektu płci

29. wzywa państwa członkowskie, aby zapewniły kompleksową, dostosowaną do wieku edukację, włączenie umiejętności i przedmiotów cyfrowych, w tym tych, które służą obszarom wiejskim i oddalonym, oraz by zapewniły solidny dostęp do umiejętności cyfrowych i edukacji w dziedzinach STEM, w sposób uwzględniający aspekt płci, zwalczający stereotypy i umożliwiający dziewczętom pełne wykorzystanie ich potencjału; wzywa Komisję, aby zapewniła chłopcom i dziewczętom kompleksową i dostosowaną do wieku edukację seksualną i nauczanie o związkach międzyludzkich, które obalają stereotypy płci i uczą o wyrażaniu zgody i prawach, przy

zapewnieniu edukacji włączającej opartej na wzajemnym szacunku i niedyskryminacji i jednoczesnym wspieraniu pełnego wzmocnienia pozycji młodych kobiet, aby mogły one uczestniczyć na równych warunkach w społeczeństwie i rynku pracy, gdyż wzmocnienie pozycji ekonomicznej ma kluczowe znaczenie dla wspierania bardziej konkurencyjnej i odpornej gospodarki;

30. wzywa Komisję i państwa członkowskie do zapewnienia systematycznego gromadzenia, analizy i rozpowszechniania wiarygodnych, aktualnych i zdezagregowanych według płci, wieku, terytorium i sektora danych statystycznych, jako podstawy polityki publicznej opartej na dowodach, w ścisłej współpracy z Eurostatem, krajowymi urzędami statystycznymi i regionalnymi obserwatoriami; uznaje znaczenie ocen skutków takich wniosków dla osiągnięcia celów uwzględniania aspektu płci na obszarach wiejskich;

31. podkreśla potencjał transformacyjny AI, platform internetowych i narzędzi pracy zdalnej w ułatwianiu kobietom udziału gospodarczego w środowisku wiejskim;

32. wzywa państwa członkowskie, aby zapewniły uwzględniające aspekt płci szkolenia, usługi ratunkowe i infrastrukturę w celu złagodzenia wpływu kryzysów na społeczności wiejskie, oddalone i najbardziej oddalone;

33. apeluje do Komisji o dopilnowanie, aby jej reakcja na kryzysy obejmowała zestawy do utrzymania higieny menstruacyjnej jako standardowy element wszystkich jej działań w sytuacjach kryzysowych;

34. przypomina, że w sprawozdaniu specjalnym 10/2021 w sprawie uwzględniania aspektu płci w budżecie Europejski Trybunał Obrachunkowy stwierdził, że Komisja nie wdrożyła w odpowiedni sposób zasady uwzględniania aspektu płci i nie wykorzystywała w wystarczającym stopniu wskaźników i danych segregowanych według płci; podkreśla w szczególności, że Europejski Trybunał Obrachunkowy wyraził ubolewanie z powodu tego, że system płatności bezpośrednich WPR „nie pozostawia możliwości podejmowania pozytywnych działań w odniesieniu do kobiet” i zauważył też, że „istnieje wyraźna potrzeba przeprowadzenia analizy dotyczącej płci w odniesieniu do wsparcia dochodów wypłacanego rolnikom w ramach płatności bezpośrednich, w tym dystrybucji dochodów i ich związku z własnością ziemi, kwalifikującymi się gruntami i odbiorcami płatności”; zauważa, że ponieważ kobiety prowadzą statystycznie mniejsze gospodarstwa niż mężczyźni, system płatności bezpośrednich opartych na powierzchni gruntów siłą rzeczy stawia je w niekorzystnej sytuacji; jest głęboko zaniepokojony tym, że nie wprowadzono żadnych usprawnień w tym zakresie ani w obecnej WPR, ani w projekcie opublikowanym 16 lipca 2025 r.;

35. wzywa Komisję i państwa członkowskie, aby propagowały kampanie uświadamiające i programy budowania zdolności w zakresie praw socjalnych i pracowniczych kobiet, zwłaszcza na obszarach wiejskich i oddalonych, w tym praw do ochrony socjalnej, macierzyństwa, zdrowia i bezpieczeństwa w miejscu pracy, w celu zwiększenia ich pełnego i świadomego udziału w życiu gospodarczym i społecznym;

Tradycyjna kultura i rzemiosło

36. pochwala społeczności, które zachowują lokalne dziedzictwo i lokalne tradycje oraz propagują i podejmują inicjatywy na rzecz rozwoju lokalnego rolnictwa kierowanego przez kobiety, a także na rzecz ochrony i promowania tradycyjnych prac rzemieślniczych, często prowadzonych i pielęgnowanych przez lokalne stowarzyszenia kobiet, w tym organizacje kobiet z obszarów wiejskich, grupy kulturalne, zabytki i muzea; uznaje, że działania te wnoszą istotny wkład w dywersyfikację gospodarczą, zachowanie dziedzictwa kulturowego i niematerialnego, wzmocnienie zrównoważonej turystyki oraz wspieranie uznania lokalnej kultury wśród społeczności lokalnej, co często jest niezauważalnym i niedocenianym wymiarem gospodarek wiejskich; podkreśla ponadto, że aktywne zaangażowanie kobiet w te praktyki wzmacnia spójność społeczną, tożsamość terytorialną i atrakcyjność obszarów wiejskich;

37. podkreśla rolę zorganizowanych stowarzyszeń rolniczek i kobiet z obszarów wiejskich jako filaru rozwoju przedsiębiorczości, rozwoju społecznego i kulturalnego na obszarach wiejskich; nawołuje do wzmocnienia strukturalnego tych organizacji i zaangażowania ich we wdrażanie środków na rzecz równości płci, w szczególności w odniesieniu do szkoleń i programów mentoringu, opieki zdrowotnej oraz doradztwa dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą;

38. podkreśla ogromny potencjał tradycyjnego rzemiosła i lokalnych gospodarek o obiegu zamkniętym, zwłaszcza w przypadku kobiet znajdujących się w niepewnej sytuacji, w tym kobiet starszych, kobiet z niepełnosprawnościami, migrantek i kobiet żyjących w ubóstwie; wzywa Komisję i państwa członkowskie do wspierania międzypokoleniowej i międzykulturowej przedsiębiorczości i łańcuchów wartości opartych na rzemiosłach poprzez szkolenia, finansowanie i działania na rzecz ich widoczności;

39. podkreśla, że wiele przedsiębiorstw kierowanych przez kobiety na obszarach wiejskich to małe firmy, które często prowadzą działalność w wielu obszarach i funkcjach, np. łączą rolnictwo z turystyką, rzemiosłem lub usługami społecznymi; apeluje o programy wsparcia, które wyraźnie uwzględniają te kombinacje;

40. podkreśla, że sposób, w jaki kobiety angażują się w rzemiosło obejmujące wytwarzanie tradycyjnej odzieży, haft, tkactwo, oraz ich wiedza na temat lokalnych materiałów i wzorców przekazywanych z

pokolenia na pokolenie służą utrzymaniu dziedzictwa kulturowego uzupełnionego ich kreatywnością i innowacyjnością; uznaje, że wkład kobiet nie tylko podtrzymuje techniki, ale również inspiruje nowe pokolenia do doceniania autentyczności, jakości i tożsamości w modzie kobiet w całej ich różnorodności;

41. zachęca do promowania programów uczenia się przez całe życie skierowanych do kobiet na obszarach wiejskich i zapewniających ciągłe możliwości aktualizowania wiedzy i nabywania nowych umiejętności; podkreśla znaczenie formalnego uznawania wcześniejszego uczenia się w celu docenienia doświadczenia zdobytego poza formalnym kontekstem edukacyjnym oraz ułatwienia integracji lub reintegracji na rynku pracy; zaleca również wdrożenie konkretnych inicjatyw na rzecz włączenia cyfrowego starszych kobiet na obszarach wiejskich, wyspiarskich i oddalonych oraz najbardziej oddalonych z myślą o zmniejszeniu przepaści cyfrowej między pokoleniami i terytoriami, przy jednoczesnym wzmocnieniu ich autonomii, udziału w życiu społecznym i pełnego włączenia w transformację cyfrową;

42. zwraca uwagę, że oddolne wysiłki nie tylko podtrzymują tradycyjne metody rolnicze i rzemiosło, ale również stanowią dynamiczne formy wyrazu dziedzictwa kulturowego, często oddające hołd osiągnięciom kobiet i dziewcząt na rzecz społeczności i całej ludzkości;

43. podkreśla znaczenie propagowania możliwości uczenia się przez całe życie na obszarach wiejskich, aby promować pozytywny standard zdrowia psychicznego starszych kobiet na obszarach wiejskich;

44. apeluje o bardziej widoczne przykłady pokazujące talent i zaangażowanie rzemieślniczek i rolniczek, ponieważ społeczności te tworzą unikalne atrakcje przyciągające turystów, generując w ten sposób zrównoważone możliwości gospodarcze i konkretne przykłady spuścizny wiejskiej i kulturowej;

45. nawołuje do większego wsparcia na rzecz utrzymania wielowiekowych tradycji rzemieślniczych, takich jak tkactwo, hafciarstwo, garncarstwo, produkcja żywności metodami tradycyjnymi i przetwórstwo żywności w gospodarstwie, a także lokalne łańcuchy wartości i agroturystyka, których przetrwanie zapewniały od lat liczne stowarzyszenia wiejskie prowadzone przez kobiety; uznaje ważną rolę organizacji kobiet z obszarów wiejskich w ochronie dziedzictwa kulturowego i wspieraniu spójności społecznej, zwracając uwagę na sukces irlandzkich przykładów, takich jak Irlandzkie Stowarzyszenie Kobiet Wiejskich i lokalne przestrzenie kobiece w promowaniu umiejętności, zaangażowania społeczności i możliwości gospodarczych dla kobiet na obszarach wiejskich; wzywa Komisję, aby wspierała i uznawała te inicjatywy w całej UE jako środek służący wzmocnieniu gospodarek wiejskich, utrzymaniu

tradycyjnego rzemiosła i wzmocnieniu pozycji kobiet na obszarach wiejskich;

46. popiera utworzenie specjalnego podprogramu tematycznego dla kobiet na obszarach wiejskich w ramach planów strategicznych WPR, finansowanego z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, który propagowałby zatrudnienie i przedsiębiorczość kobiet poprzez możliwości związane z agroturystyką, rozwój „cyfrowych wsi” i promowanie zrównoważonego rolnictwa za sprawą poprawy dostępu rolniczek do gruntów, kredytów, instrumentów finansowych, rozwoju umiejętności i wyników zawodowych dzięki programom szkoleniowym i usługom doradczym, a także zwiększenie udziału kobiet w lokalnych grupach działania i partnerstwach terytorialnych opracowanych w ramach programu LEADER;

47. nawołuje do włączenia przemysłu tekstylnego i rzemieślniczego kobiet na obszarach wiejskich do planów rozwoju gospodarczego państw członkowskich i regionów, podkreślając rolę partnerstw sektora prywatnego w zwiększaniu dostępu do rynku;

48. wzywa Komisję do podnoszenia świadomości w regionach wyspiarskich oraz oddalonych i najbardziej oddalonych na temat dostępnych na szczeblu UE instrumentów finansowych i innych, które propagują przedsiębiorczość, zachęcają kobiety na tych obszarach do angażowania się w projekty w zakresie przedsiębiorczości i wspierają możliwości samozatrudnienia;

49. zachęca do propagowania dobrowolnych znaków produkcyjnych dla małych producentów w peryferyjnych regionach wyspiarskich w celu wyróżnienia produktów, które zostały w znacznym stopniu wyprodukowane, przetworzone lub wprowadzone do obrotu przez kobiety; proponuje opracowanie takich znaków, szczególnie w kontekście inicjatyw przetwórczych społeczności lokalnych, aby wzmocnić działalność kobiet w zakresie tworzenia lokalnej wartości dodanej i marketingu; zaleca powiązanie takich znaków z istniejącymi markami i inicjatywami regionalnymi, aby ułatwić ich wdrożenie i akceptację;

Rolnictwo, rybołówstwo i łańcuchy dostaw produktów rolno-spożywczych

50. docenia odporność kobiet zajmujących się rolnictwem i rybołówstwem oraz ich powiązany z tym wkład w żywienie społeczeństwa, rozwój lokalnych gospodarek i budowanie silnych społeczności w całej UE, a w szczególności na obszarach wiejskich i wyspiarskich oraz w regionach najbardziej oddalonych;

51. podkreśla, ze należy konsekwentnie propagować widoczność, uznanie i docenienie wkładu kobiet w rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich, w tym w gospodarstwach rodzinnych; wzywa państwa

członkowskie, aby usunęły praktyczne bariery dla własności i sukcesji kobiet w celu zagwarantowania równego pod względem płci dostępu do gruntów, kredytów, funduszy WPR, funduszy polityki spójności, usług doradczych, wsparcia innowacji i praw spadkowych; podkreśla, że WPR musi być ściślej dostosowana do zasad uwzględniania aspektu płci i równości płci; zaznacza, że trzeba dopilnować, aby środki wsparcia w ramach WPR oferowały ukierunkowane, uwzględniające aspekt płci wsparcie dla rolniczek, w tym doradztwo rolnicze i wytyczne dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy, urlopu macierzyńskiego i opiekuńczego, zdrowia psychicznego i dostępu do usług opieki zdrowotnej; zachęca organizacje przedstawicielskie do propagowania i podkreślania zaangażowania kobiet i rzeczników, którzy rzetelnie odzwierciedlają obecność kobiet w rolnictwie i na obszarach wiejskich; apeluje o uwzględnianie pracy kobiet w gospodarstwach rolnych, zwłaszcza pracy wykonywanej wspólnie z małżonkami i partnerami, aby zapewnić większe uznanie pracy i praw kobiet; podkreśla, że chociaż wiele kobiet pracuje przez lata, to to cenne doświadczenie nie prowadzi do przywództwa ani do kluczowych stanowisk decyzyjnych;

52. podkreśla, że stanowiska kierownicze w gospodarstwach nadal zajmują głównie mężczyźni, co podkreśla wyraźnie niedostateczną reprezentację kobiet na stanowiskach kierowniczych w sektorze rolnym; uważa, że sytuacja ta uwypukla pilne zapotrzebowanie na politykę publiczną i konkretne instrumenty propagujące dostęp kobiet do stanowisk kierowniczych i decyzyjnych, przy zapewnieniu równych szans, uznawaniu umiejętności kobiet oraz zachęcaniu do wymiany pokoleń; podkreśla, że kobiety na obszarach wiejskich, w tym kobiety z niepełnosprawnościami, odgrywają kluczową rolę w utrzymaniu społeczności lokalnych zarówno poprzez działalność gospodarczą, jak i społeczną, nadal są jednak niedostatecznie reprezentowane w strukturach decyzyjnych; zaleca, aby programy wsparcia rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich zawierały jasne cele dotyczące zrównoważonego udziału mężczyzn i kobiet na stanowiskach kierowniczych w gospodarstwach rolnych i w organizacjach sektora pierwotnego;

53. wskazuje, że wiele osób pozostających w związkach małżeńskich i pracujących w gospodarstwach rolnych nie jest odpowiednio chronionych w przypadku rozwodu, separacji lub śmierci współmałżonka; wzywa Komisję i państwa członkowskie do współpracy z rolniczymi grupami interesów w celu opracowania modeli, które w większym stopniu uwzględniają zabezpieczenie społeczne, współprzedsiębiorczość i prawa spadkowe;

54. wzywa państwa członkowskie, aby gromadziły dane segregowane według kryterium płci na temat własności gruntów, przywództwa w rolnictwie i nieformalnego wkładu kobiet, co pozwoli wzmocnić pozycję kobiet i działać na rzecz świadomych decyzji politycznych, które odzwierciedlają siłę i talent kobiet; z zadowoleniem przyjmuje

plan Komisji dotyczący uruchomienia unijnego obserwatorium obszarów rolnych; z zadowoleniem przyjmuje propozycję komisarza Hansena zawartą w jego „Wizji dla rolnictwa i żywności” i dotyczącą utworzenia europejskiego obserwatorium gruntów oraz podkreśla potrzebę gromadzenia przez to obserwatorium danych segregowanych według kryterium płci; wzywa Komisję do oceny luk politycznych, które stanowią dla kobiet przeszkodę w nabywaniu lub dziedziczeniu gruntów, oraz do wydania zaleceń politycznych w celu przeciwdziałania temu zjawisku; wzywa Komisję, aby w ramach WPR zaproponowała w szczególności konkretne środki skierowane do młodych rolniczek;

55. apeluje do Komisji, aby zaproponowała konkretne środki wspierające młode rolniczki i przedsiębiorczynie przemysłu rolno-spożywczego, w tym inicjatywy mające na celu eliminację barier strukturalnych i kulturowych utrudniających dostęp do gruntów i dziedziczenie gospodarstw rolnych; podkreśla, że wymiana pokoleń ma kluczowe znaczenie dla utrzymania i rozwijania działalności rolniczej, która zapewnia zarówno bezpieczeństwo żywnościowe, jak i dynamiczne funkcjonowanie społeczności wiejskich; nawołuje do zwiększenia udziału budżetu WPR przeznaczonego na środki wspierające w szczególności rolniczki z myślą o propagowaniu równości płci na obszarach wiejskich oraz zwiększeniu integracji społeczno-gospodarczej kobiet w rolnictwie; wzywa Komisję w szczególności, aby zaproponowała w ramach WPR konkretne środki przeznaczone dla młodych rolniczek, ponieważ obecnie nie ma możliwości priorytetowego traktowania kobiet w systemie Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji dla młodych rolników;

56. opowiada się w szczególności za tym, aby w budżecie przyszłej WPR zawarto konkretne środki na rzecz młodych rolniczek, zwłaszcza z regionów najbardziej oddalonych, co ułatwi im dostęp do kredytów, gruntów i innowacji, w celu zapewnienia wymiany pokoleniowej na obszarach szczególnie narażonych na porzucanie rolnictwa;

57. wzywa państwa członkowskie, a także władze regionalne i lokalne, aby informowały, szkoliły i wspierały w szczególności kobiety na obszarach wiejskich, tak aby uczestniczyły one w swoich regionach w organach podejmowania decyzji i w obradach zarządów samorządów, szkół, spółdzielni czy związków zawodowych;

58. apeluje, by w ramach obu filarów WPR stosować kryteria wyboru uwzględniające aspekt płci, a także specjalne środki w celu wsparcia rolniczek i przedsiębiorstw wiejskich prowadzonych przez kobiety, z uwzględnieniem wyodrębnionych usług informacyjnych i doradczych;

59. wzywa Komisję, państwa członkowskie oraz władze regionalne i lokalne, aby zapewniały większe włączenie społeczne i gospodarcze na obszarach wiejskich, a tym samym zapewniły równe szanse i aktywny udział kobiet i grup znajdujących się w najtrudniejszej

sytuacji; podkreśla, że ważne jest, aby fundusze UE były wykorzystywane do rozwijania odpornych, zrównoważonych i dobrze połączonych terytoriów, na których istnieje zdolność zagwarantowania powszechnego dostępu do bezpiecznych, dostępnych i wysokiej jakości dóbr i usług publicznych i prywatnych, w tym edukacji, opieki zdrowotnej, mobilności, infrastruktury cyfrowej i usług społecznych, jako elementu istotnego dla wzmacniania lokalnego rozwoju gospodarczego i spójności terytorialnej, atrakcyjności obszarów wiejskich, a także ich wkładu w dobrostan całego społeczeństwa; wzywa państwa członkowskie, aby tego dopilnowały;

60. podkreśla, że dobra łączność na obszarach wiejskich ma zasadnicze znaczenie nie tylko dla rozwoju gospodarczego, ale również dla bezpieczeństwa i zdrowia, oraz zauważa, że niezawodne sieci komunikacyjne mogą mieć znaczenie w sytuacjach przemocy ze względu na płeć, zapewniać szybki dostęp do opieki medycznej w sytuacjach nadzwyczajnych oraz zwiększać ogólne bezpieczeństwo i dobrostan; wzywa państwa członkowskie do priorytetowego traktowania inwestycji w łączność cyfrową i transportową w ramach wysiłków na rzecz tworzenia sprzyjających włączeniu społecznemu i bezpiecznych społeczności wiejskich;

61. potwierdza potrzebę zwiększenia atrakcyjności zawodów związanych z rolnictwem, hodowlą zwierząt gospodarskich, rybołówstwem, sektorem morskim i środowiskiem w regionach najbardziej oddalonych ze względu na organizacyjną rolę tych zawodów na poziomie gospodarczym, społecznym i środowiskowym, przy czym atrakcyjność tę zwiększyć należy zwłaszcza z punktu widzenia kobiet, przewidując przy tym stałe wsparcie ukierunkowane na młodsze pokolenia;

62. podkreśla, że większość wyposażenia, narzędzi i materiałów wykorzystywanych w rolnictwie jest projektowana w taki sposób, by była dostosowana do potrzeb przeciętnego mężczyzny, co utrudnia kobietom możliwość posługiwania się nimi w bezpieczny i wydajny sposób; ubolewa, że nieuwzględnianie aspektu płci przy projektowaniu narzędzi i wyposażenia sprawia, że posługiwanie się nimi jest dla kobiet znacznie bardziej wymagające fizycznie, co zniechęca je do prowadzenia gospodarstw rolnych; wzywa Komisję i państwa członkowskie do wspierania rozwoju i upowszechniania ergonomicznego wyposażenia i ergonomicznych materiałów dostosowanych do specyficznych potrzeb kobiet;

63. podkreśla konieczność zwiększenia atrakcyjności zawodu rolnika, w szczególności w oczach przedstawicieli młodszych pokoleń i kobiet; uważa, że kluczowe znaczenie ma wyeliminowanie negatywnych stereotypów związanych z rolnictwem poprzez uznanie faktu, że nowoczesne rolnictwo wiąże się również z przedsiębiorczością, innowacyjnością i procesem wnoszenia wartości dodanej; wzywa

Komisję i państwa członkowskie, aby w swoich strategiach i inicjatywach uwzględniały środki propagujące rolnictwo jako atrakcyjną ścieżkę kariery zawodowej o dobrych perspektywach, która pozwala łączyć wymiar tradycyjny z wymiarem opartym na przedsiębiorczości;

Równy dostęp do infrastruktury, usług i ochrony socjalnej

64. podkreśla, że sprawiedliwy dostęp do infrastruktury i wysokiej jakości usług, takich jak szybki internet, niezawodny i zrównoważony transport, usługi wodne, usługi opieki nad dziećmi i usługi edukacyjne, usługi opieki nad osobami starszymi i osobami z niepełnosprawnościami, szybki dostęp do podstawowych usług medycznych i socjalnych oraz inne podstawowe usługi, w tym usługi pocztowe i bankowe, mają zasadnicze znaczenie dla umożliwienia kobietom mieszkającym na wyspach, obszarach wiejskich i w regionach najbardziej oddalonych udziału w życiu gospodarczym, edukacyjnym i obywatelskim; uznaje, że na obszarach wiejskich powinny istnieć szkoły lokalne; wzywa państwa członkowskie do konsultowania się ze społecznościami lokalnymi w sprawie ewentualnego zamknięcia szkół publicznych oraz do zaproponowania w takich przypadkach skutecznych alternatyw; domaga się przyjęcia uwzględniającej aspekt płci polityki mobilności na obszarach wiejskich, w tym bezpiecznego, niezawodnego i przystępnego cenowo transportu publicznego, usług na żądanie, bezpiecznych przystanków i tras oraz środków mających na celu zapobieganie molestowaniu i przeciwdziałanie mu; wzywa Komisję do opracowania strategii politycznych i instrumentów zapewniających łączność między tymi regionami, zwłaszcza w przypadku regionów najbardziej oddalonych, za pomocą programu finansowania POSEI-Transport, aby zagwarantować prawo do pozostania, tworząc warunki dla wszystkich, a zwłaszcza kobiet, do pozostania w tych regionach oraz do tworzenia i rozszerzania możliwości w zakresie edukacji, zatrudnienia i przedsiębiorczości;

65. uznaje, że ważne jest umożliwienie równego podziału obowiązków domowych i opiekuńczych, aby osiągnąć równowagę między życiem zawodowym i prywatnym, niezbędnej do tego, by kobiety mogły angażować się w przedsiębiorczość i samozatrudnienie; wzywa państwa członkowskie oraz władze regionalne i lokalne do inwestowania w przedsiębiorstwa społeczne, spółdzielnie i modele biznesowe związane z opieką, które wzmacniają pozycję kobiet na obszarach wiejskich, a jednocześnie zaspokajają potrzeby lokalne i zapewniają odpowiednią opiekę nad dziećmi i osobami starszymi oraz dobrostan społeczności; wzywa państwa członkowskie do realizacji celów barcelońskich poprzez zaspokajające te potrzeby inwestycje w dostępne i przystępne cenowo usługi opieki wysokiej jakości; z zadowoleniem przyjmuje działania podjęte już przez niektóre państwa członkowskie w tej sprawie, wzywa je także do pełnej transpozycji i wdrożenia dyrektywy w sprawie równowagi między

życiem zawodowym a prywatnym oraz apeluje do Komisji o skuteczne monitorowanie tego procesu;

66. podkreśla, że przedsiębiorczość kobiet w europejskich regionach górskich i wyludnionych przyczynia się do witalności społeczności górskich, dzięki czemu miejscowości górskie zachowują swoją żywotność, a wrażliwe ekosystemy pozostają pod ochroną; przedsiębiorczość kobiet gwarantuje również, że życie w miejscowościach wysokogórskich pozostaje godne i oferuje wiele możliwości, a dostęp kobiet do konkretnych zasobów i usług jest dobry;

67. zauważa, że gospodarki o charakterze sezonowym, obejmujące działalność taką jak zbiory i turystyka, oraz wyludnianie jeszcze bardziej zwiększają izolację i podatność kobiet i dziewcząt na zagrożenia; podkreśla, że usunięcie tych barier poprzez lepszą łączność, ukierunkowane finansowanie i lokalne sieci wsparcia ma zasadnicze znaczenie dla uwolnienia pełnego potencjału przedsiębiorczyń na obszarach górskich;

68. zauważa, że nieadekwatność usług zastępstw dla osób prowadzących gospodarstwa rolne w wielu państwach członkowskich odczuwają w szczególności kobiety prowadzące działalność rolniczą; wzywa państwa członkowskie do rozwoju tych usług;

69. wzywa Komisję i państwa członkowskie do przeanalizowania nowych koncepcji domów międzypokoleniowych na obszarach wiejskich, łączących mieszkalnictwo, opiekę i życie społeczne z myślą o młodych rodzinach i osobach starszych oraz zapewniających nowe bodźce do rozwoju obszarów wiejskich;

70. podkreśla, że ograniczony dostęp do opieki zdrowotnej, w tym dostęp do usług i praw w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego, oraz do usług zdrowia psychicznego, w nieproporcjonalny sposób wpływa na kobiety mieszkające w regionach wiejskich, na wyspach i w regionach najbardziej oddalonych, co pogłębia istniejące nierówności i utrudnia pełne korzystanie z przysługujących im praw podstawowych; podkreśla, że niedobór infrastruktury medycznej, brak pracowników służby zdrowia oraz bariery geograficzne i transportowe stanowią dodatkowe przeszkody dla terminowego świadczenia odpowiedniej opieki; wzywa państwa członkowskie, aby zapewniły równy, przystępny cenowo i szybki dostęp do usług opieki zdrowotnej na tych terytoriach oraz ciągłość tych usług, a także aby propagowały innowacyjne rozwiązania, takie jak mobilne kliniki, placówki lokalne, telemedycyna, wsparcie klinik podstawowej opieki zdrowotnej oraz – w stosowanych przypadkach – rozwiązania w zakresie transgranicznej opieki zdrowotnej i ukierunkowane programy profilaktyki, co zagwarantuje równy dostęp do opieki zdrowotnej oraz spójność społeczną i terytorialną; podkreśla ponadto, że ważne jest zapewnienie odpowiedniego wsparcia i usług

w zakresie zdrowia psychicznego dostosowanych do konkretnych potrzeb kobiet w tych regionach, aby przeciwdziałać zwiększonemu ryzyku izolacji, stresu i wypalenia zawodowego;

71. uznaje, że kobiety z niepełnosprawnościami ***są*** niedostatecznie ***reprezentowane w*** przedsiębiorczości na obszarach wiejskich i wyspiarskich oraz w regionach najbardziej oddalonych; wzywa państwa członkowskie do zadbania o to, by edukacja, zatrudnienie i usługi wsparcia dla przedsiębiorstw wiejskich, programy szkoleniowe i wydarzenia służące tworzeniu sieci kontaktów były dostępne dla kobiet z różnymi rodzajami niepełnosprawności; podkreśla, że przedsiębiorczość cyfrowa i możliwości pracy zdalnej mogą być szczególnie cenne dla kobiet z ograniczeniami mobilności na obszarach odizolowanych geograficznie; zachęca do wymiany najlepszych praktyk między regionami w zakresie sposobu dostosowania wsparcia przedsiębiorczości przeznaczonego dla kobiet z niepełnosprawnościami; zauważa, że poprawa dostępności w środowisku biznesowym na obszarach wiejskich przynosi korzyści nie tylko przedsiębiorcom z niepełnosprawnościami, ale również przedsiębiorcom w starszym wieku i szerszej społeczności;

72. podkreśla szczególne wyzwania gospodarcze stojące przed wschodnimi regionami przygranicznymi, w tym ograniczone możliwości zatrudnienia i nierówności płacowe; zwraca szczególną uwagę na wysoki poziom bezrobocia wśród kobiet i młodzieży w tych regionach, który znacznie przekracza średnią UE; wzywa państwa członkowskie i Komisję do opracowania ukierunkowanych programów wspierających przedsiębiorczość, ułatwiających młodym rolnikom dostęp do gruntów i finansowania oraz zapewniających skuteczne wykorzystanie instrumentów WPR i polityki spójności w celu wzmocnienia odporności i rozwoju tych regionów;

73. podkreśla, że nadal to głównie kobiety pełnią funkcje opiekuńcze, niezależnie od tego, czy chodzi o zajmowanie się chorym krewnym, dzieckiem czy osobą w podeszłym wieku, co zbyt często prowadzi do przerwania przez nie lub porzucenia kariery zawodowej; podkreśla, że należy opracować i udostępnić przystępne cenowo i wysokiej jakości usługi, zwłaszcza usługi opieki nad dziećmi, co ułatwi godzenie życia prywatnego i zawodowego, w tym kontynuację projektów biznesowych;

74. wzywa Komisję i państwa członkowskie, aby w ramach WPR utworzyły zintegrowany i dostępny online „punkt kompleksowej obsługi” z sekcją poświęconą kobietom na obszarach wiejskich; podkreśla, że w punkcie tym należy udostępniać interaktywną mapę dostępnych instrumentów finansowych, standardowe wzory wniosków oraz usługi doradcze w zakresie przygotowywania biznesplanów i projektów;

75. uważa, że polityka spójności powinna w większym stopniu wzmacniać pozycję kobiet mieszkających w regionach najbardziej oddalonych UE oraz propagować równość płci, a także wspierać skuteczne wdrażanie strategii UE na rzecz równouprawnienia płci w regionach najbardziej oddalonych;

76. podkreśla, że przedsiębiorczość kobiet na małych wyspach istotnie przyczynia się do spójności społecznej, zrównoważoności, umocnienia tożsamości lokalnej i zrównoważonego rozwoju; zwraca uwagę, że ograniczony przestrzennie rynek na wyspach i obszarach oddalonych ogranicza rozwój rolnictwa i, w sposób dorozumiany, inicjatyw przedsiębiorcze kobiet w tej dziedzinie oraz stanowi wyzwanie dla przedsiębiorczości; wzywa w tym kontekście decydentów politycznych UE i władze krajowe do zwrócenia uwagi na ten aspekt, zapewnienie równych szans przedsiębiorczyniom na wyspach i w odległych obszarach wiejskich;

77. apeluje do państw członkowskich, aby zapewniły kobietom prowadzącym działalność na własny rachunek oraz małżonkom i partnerom współpracującym w mikroprzedsiębiorstwach rolniczych i rzemieślniczych skuteczny dostęp do ochrony socjalnej, w tym do odpowiednich emerytur i urlopów rodzinnych oraz dostęp do praw macierzyńskich, rodzicielskich i emerytalnych, zgodnie z Europejskim filarem praw socjalnych;

Przemoc

78. potępia wszelkie formy przemocy ze względu na płeć jako pogwałcenie praw podstawowych kobiet oraz przeszkodę dla autonomii i upodmiotowienia ekonomicznego kobiet, w tym poprzez przedsiębiorczość; wzywa państwa członkowskie, aby priorytetowo traktowały ukierunkowane wsparcie, środki ochrony i dostępne zasoby dla kobiet na obszarach wiejskich dotkniętych przemocą, zapewniając im bezpieczeństwo, godność i dostęp do wymiaru sprawiedliwości, także w przypadku kobiet zaangażowanych w odbudowę po konflikcie i w budowanie pokoju; podkreśla, że charakter i warunki pracy kobiet w regionach wiejskich i wyspiarskich – wraz z izolacją fizyczną tych obszarów – zwiększają podatność kobiet na przemoc ze względu na płeć; wzywa do wprowadzenia kompleksowej strategii obejmującej podnoszenie świadomości na temat przemocy domowej, ekonomicznej, seksualnej i psychologicznej oraz do zapewnienia dostępu do usług takich jak telefony zaufania, usługi wsparcia i schroniska oraz skutecznych środków mających położyć kres bezkarności; podkreśla, że niezbędne są ukierunkowane kampanie na obszarach wiejskich w celu podnoszenia świadomości i przeciwdziałania przemocy ze względu na płeć, zwłaszcza w społecznościach, w których tradycyjne role związane z płcią oraz zależności gospodarcze lub rodzinne często uniemożliwiają kobietom poszukiwanie pomocy lub opuszczanie środowiska przemocy; ponawia apel do UE i wszystkich państw

członkowskich o ratyfikację, wdrożenie i odpowiednie finansowanie konwencji stambulskiej oraz o zapewnienie kobietom równego dostępu do usług w regionach wiejskich i wyspiarskich oraz najbardziej oddalonych;

79. podkreśla znaczenie dostępu do poufnych usług w społecznościach wiejskich oraz do schronisk dla kobiet i dzieci w sytuacjach przemocy domowej; przypomina o określonym w konwencji stambulskiej standardzie dotyczącym schronisk dla kobiet, który przewiduje jedno miejsce rodzinne na 10 000 mieszkańców; ubolewa, że dostęp do takich schronisk na obszarach wiejskich jest ograniczony; wzywa państwa członkowskie oraz władze lokalne i regionalne, aby zapewniły wyspecjalizowanym organizacjom kobiecym wystarczające wsparcie finansowe i zasoby na tworzenie takich schronisk i zarządzanie nimi oraz na zagwarantowanie ciągłości świadczenia usług na dotkniętych obszarach; wzywa państwa członkowskie i władze lokalne, aby aktywnie propagowały kulturę szacunku, godności i wzajemnego zrozumienia, ze szczególnym uwzględnieniem wzmocnienia pozycji społeczności wiejskich i znajdujących się w trudnej sytuacji, które składają się z kobiet i dziewcząt; podkreśla, że otwarty dialog, narracje skupione na osobach ocalałych, wspólna odpowiedzialność za zapobieganie przemocy i pozytywne inicjatywy edukacyjne mogą pobudzać empatię i sprzyjać uzdrowieniu wspólnoty;

80. wzywa państwa członkowskie, aby wspierały tworzenie zabytków lub pomników poświęconych historycznemu bólowi i cierpieniu kobiet w konfliktach powojennych, w tym w wyniku zbrodni popełnionych na obszarach w trudnej sytuacji geograficznej, takich jak obszary wiejskie;

81. apeluje, by wprowadzono środki wspierające niezależność ekonomiczną osób ocalałych, w tym ukierunkowane szkolenia, pośrednictwo pracy, dotacje dla przedsiębiorczość i mikrokredyty, tak aby osoby te mogły bezpiecznie wejść lub ponownie wejść na rynek pracy;

82. wzywa Komisję i państwa członkowskie do zapewnienia, aby wdrożenie dyrektywy (UE) 2024/1385 w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej[20] w pełni uwzględniało szczególne potrzeby ofiar na obszarach wiejskich i wyspiarskich; podkreśla znaczenie uwzględnienia specyfiki wsi w krajowych planach transpozycji; wzywa państwa członkowskie do wykorzystania unijnych instrumentów finansowania, w tym funduszy polityki spójności i funduszy rozwoju obszarów wiejskich, do wspierania

---

20 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1385 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, Dz.U. L, 2024/1385, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj).

wysiłków na rzecz przeciwdziałania przemocy ze względu na płeć, w tym do opracowania ukierunkowanych strategii zapewniających ofiarom na tych obszarach równy dostęp do wymiaru sprawiedliwości, ochrony i wsparcia, w tym za pośrednictwem mobilnych jednostek wsparcia ofiar, infolinii na obszarach wiejskich, usług świadczonych na poziomie społeczności lokalnych oraz kampanii uświadamiających dostosowanych do potrzeb ludności wiejskiej; podkreśla potrzebę zniwelowania przepaści cyfrowej i poprawy infrastruktury w celu ułatwienia zgłaszania i dostępu do usług;

83. podkreśla, że brak statusu lub niższy status kobiet pracujących w gospodarstwie rolnym należącym do ich małżonka/partnera przyczynia się do zależności ekonomicznej kobiet; zauważa, że niższe wskaźniki zatrudnienia kobiet, przeszkody w dziedziczeniu gruntów lub przejmowaniu gospodarstw rolnych po rodzicach, a także ograniczony dostęp do kredytów i finansowania mają podobny skutek, zwiększając ryzyko nadużyć w domu i nadużyć ekonomicznych;

84. wzywa Komisję i państwa członkowskie, aby zapewniły pełne wsparcie przedsiębiorczości kobiet w regionach wiejskich, górskich, granicznych i wyspiarskich oraz w regionach najbardziej oddalonych w perspektywie WRF na okres po 2027 r.; ponownie podkreśla, że aspekt płci należy uwzględnić we wszystkich programach WRF; podkreśla, że należy dopilnować, by programy finansowania UE, takie jak EFRR, ESF+, Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji, Interreg, a w szczególności WPR, polityka spójności, program „Horyzont Europa” i program „Cyfrowa Europa”, obejmowały konkretne środki mające na celu propagowanie aktywnego udziału kobiet, wspieranie tworzenia i wzmacniania przedsiębiorstw wiejskich oraz wspieranie innowacji i cyfryzacji; podkreśla również znaczenie ułatwienia kobietom dostępu do funduszy UE oraz sprawienia, by dostęp do tych funduszy stał się prostszy i skuteczny, w odniesieniu nie tylko do przedsiębiorstw rolnych, ale również do spółdzielni, stowarzyszeń lokalnych i projektów społecznych kierowanych przez kobiety, w celu wzmocnienia spójności terytorialnej, równości płci i żywotności gospodarczej społeczności wiejskich i wyspiarskich oraz regionów najbardziej oddalonych; wzywa wobec tego Komisję i państwa członkowskie, aby zwiększyły widoczność i dostępność możliwości finansowania skierowanych specjalnie do kobiet na obszarach wiejskich, w tym poprzez ukierunkowane kampanie informacyjne i promocyjne mające na celu zwiększenie świadomości i wykorzystania tych możliwości; z zadowoleniem przyjmuje niedawną zapowiedź EBI dotyczącą rozszerzenia jego ram obligacji na rzecz zrównoważonego rozwoju o dwa nowe cele społeczne – równouprawnienie płci i wzmocnienie pozycji gospodarczej kobiet – co stanowi krok naprzód w uwzględnianiu aspektu płci w finansowaniu;

85. zdecydowanie sprzeciwia się centralizacji finansowania polityki spójności, ponieważ wsparcie kobiet za pośrednictwem funduszy polityki spójności zależałoby wówczas od dobrej woli i przydziału na poziomie rządów krajowych, a nie na poziomie regionalnym; w związku z tym wzywa Komisję i państwa członkowskie, aby przestrzegały zasad wielopoziomowego sprawowania rządów i stosowały rozwiązania ukierunkowane na konkretny obszar oraz zasadę partnerstwa, jak zapisano w traktatach;

86. popiera strategię Komisji na rzecz unii oszczędności i inwestycji oraz tworzenia i rozszerzania instrumentów finansowych sprzyjających włączeniu społecznemu, w tym oznakowanego unijnego rachunku oszczędnościowo-inwestycyjnego, w celu zwiększenia i ułatwienia unijnym przedsiębiorstwom dostępu do finansowania; wzywa do opracowania programu rachunków oszczędnościowo-inwestycyjnych dostosowanego do potrzeb kobiet mieszkających na obszarach ubogich;

87. z zadowoleniem przyjmuje wszelkie przykłady inicjatyw, które doceniają zaangażowanie rolniczek i propagują wiedzę na temat zrównoważonych praktyk rolniczych zakorzenionych w europejskich tradycjach;

88. podkreśla, że strategie polityczne propagujące przedsiębiorczość kobiet w regionach wiejskich i wyspiarskich oraz najbardziej oddalonych muszą opierać się na podejściu intersekcjonalnym, przy założeniu, że na doświadczenia kobiet i dostęp do możliwości mają wypływ liczne i wzajemnie powiązane czynniki;

89. podkreśla, że różne inicjatywy UE i unijne systemy finansowania muszą być opracowywane i wdrażane w sposób intersekcjonalny, eliminując liczne i nakładające się na siebie bariery, z którymi borykają się kobiety, oraz gwarantując, że żadna kobieta nie zostanie wykluczona ani pozostawiona bez odpowiedniego wsparcia;

90. podkreśla znaczenie mobilizacji wszystkich podmiotów systemu finansowego w celu poprawy dostępu kobiet do finansowania i w tym celu zachęca do ustanowienia europejskiej karty na rzecz równego dostępu do finansowania;

91. ponownie podkreśla, że UE powinna przyjąć kompleksową i zintegrowaną strategię na rzecz przedsiębiorczości kobiet w regionach wiejskich i wyspiarskich oraz najbardziej oddalonych, w której określone zostaną jasne zamierzenia, wymierne cele i skoordynowane środki w ramach różnych instrumentów finansowania UE; domaga się, aby przeznaczono na tę strategię konkretne, stabilne i odpowiednie zasoby finansowe, a także specjalne mechanizmy finansowania dostosowane do specyfiki tych terytoriów, w celu zapewnienia równego dostępu, propagowania innowacji i cyfryzacji oraz wzmocnienia spójności gospodarczej,

społecznej i terytorialnej UE, a także zapewnienia odpowiedniego wsparcia ze strony państw członkowskich;

92. podkreśla wkład, jaki wniosły program LEADER i rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS), w równouprawnienie płci i wzmocnienie pozycji lokalnych podmiotów; wzywa do zachowania tych podejść, ich wzmocnienia i wyodrębnienia poprzez uproszczenie dostępu do inicjatyw prowadzonych przez kobiety;

93. wzywa UE i państwa członkowskie do walki z handlem kobietami i przymusową prostytucją za pomocą kompleksowej strategii obejmującej zapobieganie tym zjawiskom, skuteczne ich ściganie, współpracę transgraniczną w tym zakresie oraz pomoc dla ofiar i ich ochronę; zaznacza, że kobiety muszą mieć możliwość samodzielnego decydowania o tym, jaką pracę wykonują;

°

° °

94. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie i Komisji.